

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Projekt „Evropské hlavní město kultury“ jako součást podpory kultury v EU
The Project „The European Capital of Culture as a Part of Support of Culture in the EU

Student: Bc. Jakub Mynarčík
Vedoucí diplomové práce: Ing. Renáta Burdiláková

Ostrava 2011

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.“

Bc. Jakub Mynarčík, 26. dubna 2011

řešitel

Poděkování

Děkuji své vedoucí, Ing. Renátě Burdilákové, za cenné rady, odbornou pomoc a čas, který mi věnovala při psaní této diplomové práce.

Obsah

1. ÚVOD	8
2. PODPORA KULTURY V RÁMCI EU	11
2.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
2.1.1 <i>Kultura</i>	11
2.1.2 <i>Kulturní politika</i>	14
2.1.3 <i>Projekt</i>	15
2.1.4 <i>Město</i>	16
2.2 VÝZNAMNÉ MEZINÁRODNÍ INSTITUTE V OBLASTI KULTURY V HISTORICKÉM KONTEXTU	18
2.2.1 <i>Kulturní politika Rady Evropy</i>	18
2.2.2 <i>Podpora kultury v rámci Organizace spojených národů</i>	19
2.3 KULTURNÍ POLITIKA EU	20
2.4 PRÁVNÍ ÚPRAVA KULTURY	21
2.4.1 <i>Kultura v právu EU do roku 2009</i>	22
2.4.2 <i>Právní úprava kultury po roce 2009 ve znění Lisabonské smlouvy</i>	23
2.5 VYBRANÉ POLITIKY A PROGRAMY EU NA PODPORU KULTURY	24
2.5.1 <i>Evropský program Kultura (2007-2013)</i>	26
2.6 MEZIKULTURNÍ DIALOG A EVROPSKÝ ROK TVOŘIVOSTI A INOVACÍ	27
2.7 EKONOMIKA KULTURY V EU	28
2.8 VZTAHY EU SE TŘETÍMI ZEMĚMI	30
3. PROJEKT „EVROPSKÉ HLAVNÍ MĚSTO KULTURY“	33
3.1 VYMEZENÍ POJMU „EVROPSKÉ HLAVNÍ MĚSTO KULTURY“	33
3.2 HISTORIE EVROPSKÉHO HLAVNÍHO MĚSTA KULTURY	34
3.2.1 <i>Melina Mercouri</i>	36
3.3 EVROPSKÉ HLAVNÍ MĚSTO KULTURY V PRÁVU EVROPSKÉ UNIE	37
3.3.1 <i>Právní úprava Evropského hlavního města kultury v historickém kontextu</i>	37
3.4 VÝBĚR KANDIDÁTŮ A POSTUP PŘI UDÍLENÍ TITULU	40
3.4.1 <i>Jak může být město jmenováno Evropským hlavním městem kultury</i>	40
3.4.2 <i>Postup jmenování měst na rok 2013 a následující roky</i>	40
3.4.3 <i>Kritéria pro kulturní program</i>	43
3.5 SMYSL, PŘÍNOSY A VIZE UDÍLENÍ TITULU	45
3.6 PŘÍKLADY A NĚKTERÉ ZAJÍMAVOSTI EVROPSKÝCH HLAVNÍCH MĚST KULTURY	46
3.7 INICIATIVY HLAVNÍCH MĚST KULTURY MIMO EVROPU	47
3.7.1 <i>Americké hlavní město kultury</i>	47
3.7.2 <i>Arabské hlavní město kultury</i>	48
3.8 VÝHLED DO BUDOUCNA	48

4. ANALÝZA VÝSLEDKŮ SOUTĚŽE „EVROPSKÉ HLAVNÍ MĚSTO KULTURY“ V ČR, JEJÍ VYHODNOCENÍ A DOPORUČENÍ.....	50
4.1 PRŮBĚH SOUTĚŽE „EVROPSKÉ HLAVNÍ MĚSTO KULTURY 2015“ v ČR.....	50
4.1.1 <i>Podmínky a kritéria přihlašovací žádosti</i>	51
4.1.2 <i>Zpráva z 1. kola řízení (předvýběrová fáze)</i>	53
4.1.3 <i>Zpráva z konečného výběru</i>	55
4.1.4 <i>Formální náležitosti evropských institucí k dokončení výběru</i>	57
4.2 VYHLÁŠENÍ VÍTĚZNÉHO MĚSTA	57
4.3 OSTRAVA 2015	59
4.4 ANALÝZA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ NA TÉMA POVĚDOMÍ O PROJEKTU „EVROPSKÉ HLAVNÍ MĚSTO KULTURY“.....	63
4.4.1 <i>Otázky dotazníkového šetření</i>	63
4.4.2 <i>Četnosti použitých forem pro sběr dat pomocí dotazníku</i>	64
4.4.3 <i>Hypotézy pro dotazníkové šetření</i>	64
4.4.4 <i>Výsledky průzkumu dle odpovědí v jednotlivých otázkách</i>	64
4.5 ANALÝZA A DOPORUČENÍ K VÝSLEDKU SOUTĚŽE „EVROPSKÉ HLAVNÍ MĚSTO KULTURY“ V ČR	75
5. ZÁVĚR.....	76
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78
SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ.....	83
SEZNAM PŘÍLOH	85
PŘÍLOHY	86

1. Úvod

„Kulturu tvoří všechny sny a snahy, které vedou k vytváření humanity. Kultura vyžaduje paradoxní pakt: různorodost musí být principem jednoty a uvědomění si rozdílů je nutné ne proto, aby rozdělilo, ale aby ještě více obohatilo kulturu. Evropa je buď kulturou, nebo není ničím.“

Denis de Rougemont¹

O mnoho let dříve, ještě než byla Evropa sjednocena na hospodářské úrovni, to byla především kultura, která spojovala všechny země Evropy a přispívala k prohlubování globalizačních procesů napříč světadíly, a to i přes empiricky zjevné rozdíly kultur, kterými jsou regiony světa od sebe navzájem odlišovány. Evropská Unie (EU) přijala za své přispívat k rozkvětu kultur členských států a přitom respektovat jejich národní a regionální disparity², ale zároveň také zdůrazňovat společné kulturní dědictví. Kultura, se vším co k ní patří, je nástrojem světové globalizace dodnes a možná mnohem více účinným než kdykoli předtím.

Města vždy představovala reprezentanty a nositele kulturního života státu a spojení dvou pojmů – kultura a město, patří do vzájemné vazby obdobně jako EU a její občané. A právě toto jedinečné spojení je základním kamenem projektu Evropské hlavní město kultury, které má slovy Meliny Mercouri³ *"objevovat kulturní bohatství jednotlivých regionů i společně sdílené evropské hodnoty"*. Evropské hlavní město kultury a celý jeho koncept je předmětem této diplomové práce, jejímž podnětem se stala především kandidatura města Ostravy na titul Evropské hlavní město kultury pro rok 2015, a také 25. výročí zahájení této jedinečné iniciativy, které připadalo na rok 2010.

Ústředním cílem diplomové práce je charakterizovat a přiblížit titul Evropské hlavní město kultury, který je udělován vybraným městům EU. Dílčími cíli práce jsou jednak nastínění postupů, procesů a kritérií potřebných pro výběr Evropského hlavního města kultury a jeho financování, a dále také charakteristika, popis a analýza kandidatury města Ostravy, které se ucházelo o titul Evropské hlavní město kultury pro rok 2015. Zabývat se touto problematikou je důležité, neboť doposud chybí ucelený dokument přibližující a popisující tento projekt.

¹ Denis de Rougemont (1906 – 1985) – švýcarský filozof a spisovatel

² Disparita - nerovnost, různost, rozdílnost

³ Melina Mercouri (1920 – 1994) – řecká herečka a politička, více viz. Kapitola č. 3.2.1

Cílem práce je také odpovědět na celou řadu konkrétních hypotéz. „*Evropské hlavní město kultury je novou kvalitou jednotné Evropy.*“ „*Již samotná kandidatura na titul Evropské hlavní město kultury přináší městům nové impulsy pro rozvoj kulturního života.*“ „*Více než 70% dotázaných zná projekt Evropské hlavní město kultury.*“ „*Více než 75% dotázaných si myslí, že Ostrava je kulturní město.*“ A poslední hypotéza stanovuje, že: „*Více než 80% dotázaných si myslí, že kulturní projekty podobné Evropskému hlavnímu městu kultury mohou přispět k rozvoji kultury.*“ Vypracováním práce budou tyto hypotézy potvrzeny či vyvráceny, přičemž dosažené výsledky budou uvedeny v jejím závěru.

Tato práce je vypracovávána systémově od obecného ke konkrétnímu, přičemž jednotlivé kapitoly na sebe logicky navazují a dále se doplňují. Je zde také použita metoda dotazníkového šetření, která celou práci uzavírá a napomáhá ji vyhodnotit.

Ve druhé kapitole je práce zaměřena na popis základního pojmosloví a jeho vymezení. Je poukázáno na podporu kultury v EU, na to, jakými způsoby přispívá EU k rozvoji kultury, jaké používá nástroje a politiky a také s jakým rozpočtem, vyčleněným pro kulturu, je hospodařeno. V této kapitole je kladeno za cíl objasnit pozici kultury v EU na obecné úrovni, představit její postavení, právní úpravu v primárním a sekundárním právu EU a nástroje, které jsou využívány k naplňování jejich programů. Prostor je také věnován mezinárodním organizacím přispívajícím k podpoře kultury stojícím mimo Unii, a také spolupráci EU na poli kultury se třetími zeměmi. Část kapitoly poukazuje na ekonomický prospěch kultury pro evropskou společnost.

Ve třetí kapitole je uveden detailní popis procesů, vztahů a reálií k hlavnímu tématu této práce, ke konceptu Evropského hlavního města kultury. Prostor je věnován historii a vzniku samotné myšlenky a jeho zakladatelce. Část textu je věnována dále tomu, jakým způsobem je postupováno při výběru měst aspirujících na titul, nebo také tomu, jak je Evropské hlavní město kultury upraveno právem EU a jaký je jeho smysl a vize do příštích let. Zajímavostí a novým zjištěním jsou iniciativy hlavních měst kultury mimo Evropu, které jsou zde krátce také zmíněny. Smysl a vize udílení titulu je doplněn výhledem do budoucna.

Čtvrtá kapitola je věnována především průběhu soutěže Evropské hlavní město kultury v České republice (ČR), jejímu vyhodnocení a doporučením dalších kroků činností na poli kultury ve městě Ostrava. V jejím obsahu lze nalézt postup při udělování titulu Evropské

hlavní město kultury, přesně tak, jak probíhal v ČR. Důraz je kladen na hodnocení hodnotících komisí v předvýběrové a výběrové fázi projektu a jejich komentářům k projektům jednotlivých měst. Oproti předchozím dvěma kapitolám, které jsou ryze teoretické, je kapitola čtvrtá spíše praktická. V rámci této kapitoly je prováděno dotazníkové šetření, které je zaměřeno na povědomí o projektu Evropské hlavní město kultury mezi občany z celé ČR, jež má napomoci k potvrzení či vyvrácení hypotéz. Tato kapitola se zabývá také konkrétním projektem města Ostravy - Ostrava 2015.

Projekt Evropského hlavního města kultury byl navržen tak, aby především sblížil evropské národy. Tento koncept je založen na dvou základních skutečnostech: za prvé, Evropa byla a zůstává ústředním bodem pro mimořádně bohatý a rozmanitý umělecký a kulturní rozvoj, a za druhé, městský fenomén hrál zásadní roli v rozvoji a šíření kultury na našem kontinentu. Aby kultura zůstala v povědomí současných i příštích generací, je třeba se jí zabývat a poukazovat na její přínos.

2. Podpora kultury v rámci EU

Úspěch EU spočívá v její schopnosti respektovat různorodou a propletenou historii, jazyky a kultury členských států a zároveň napomáhat vzájemnému porozumění a vytvářet společná pravidla. V konečném důsledku tato snaha vede k zajištění míru, stability, prosperity a solidarity, a také k obohacení velkého kulturního dědictví, které se s každým dalším rozšířením stále více zvětšuje. Díky této jednotě v rozmanitosti je respektování kulturní a jazykové různorodosti a podpora společného kulturního dědictví opravdu v centru evropského projektu. V globalizovaném světě je to více než kdy jindy nezbytné.⁴

Pokud by se na kulturu zapomínalo a přestala by být zájmem jednotlivců, zůstal by vývoj lidské společnosti stát na mrtvém bodě. A proto na úvod této kapitoly a celé diplomové práce je bráno v potaz, že kultura zde byla od samého počátku, je zde i dnes a měla by si své místo v systému lidských hodnot zachovat i nadále. V této kapitole je kultuře věnován patřičný prostor, ve kterém budou blíže objasněny některé pojmy týkající se kultury, ať již přímo či jen okrajově. Velká část je věnována kulturní politice EU.

2.1 Vymezení základních pojmů

Tato práce přednostně operuje se čtyřmi základními pojmy, kterými jsou kultura, kulturní politika, projekt a město. Protože se ve všech čtyřech případech jedná o obsahově velmi široké pojmy, je nezbytné si je nejdříve blíže konkretizovat.

2.1.1 Kultura

Pojmem kultura, který je zmiňován v celé této práci, nemá jednotnou definici, která by byla schopna obsáhnout celou jeho problematiku. Daný pojem pochází z latiny od slova „*colere*“, což v doslovném překladu znamená vzdělávat, obdělávat nebo pěstovat. Kultura je tedy v přeneseném významu tohoto slova obdělávání nebo také pěstování. Ve významu slova, jak jej používáme dnes, jej poprvé použil Marcus Tullius Cicero v Tuskulských hovorech a to již roku 45 před naším letopočtem, kde rozlišuje „*cultura agri*“ zemědělská půda a „*cultura animi*“ kultura ducha.

⁴ Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2010-04-23]. Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě. Dostupné z [www: mkcr.cz](http://www.mkcr.cz).

Za autora moderní definice pojmu kultura je však považován až Sir Edward Burnett Tylor⁵, který uvádí ve své knize z roku 1871 nazvané *Primitivní kultura*, že kulturou je „komplexní celek, který zahrnuje znalosti, víru, umění, morálku, právo, zvyky a všechny ostatní schopnosti a návyky získané člověkem jako členem společnosti.“⁶ Tylor tedy kulturu chápe jako souhrn všech statků a hodnot, které byly vytvořeny v průběhu celé historie lidstva. Ovšem ani tato definice není schopná pojmut celou šíři tohoto pojmu.

Obecně je tedy kultura velmi komplexním pojmem. „Kultura leží v srdci lidského rozvoje a civilizace. Kultura je tím, co nechává lidi doufat a snít, protože podněcuje naše smysly a nabízí nám nové možnosti pohledu na skutečnost. Tím, že podněcuje dialog a vzbuzuje zaujetí, a to způsobem, který spíše spojuje, než rozděluje, dává lidem dohromady. Na kulturu by se mělo pohlížet jako na soubor zvláštních duševních a hmotných znaků, které charakterizují společnost a společenskou skupinu. Zahrnuje literaturu a umění stejně jako způsob života, systémy hodnot, tradice a přesvědčení.“⁷ Takto definuje kulturu Evropská komise v dokumentu *Evropský program pro kulturu v globalizovaném světě*.

Zásadní a dnes aktuální dokument české vlády *Státní kulturní politika na léta 2009 – 2014* k tomu dodává: „Kultura tvoří bohatství a zároveň napomáhá překonávat důsledky sociálních rozdílů, přispívá ke vzdělanosti, kreativitě, sebedůvěře i hrdosti na regionální, národní i nadnárodní. Pomáhá chápat svět v jeho integrální podobě, tj. s minulostí, současností i budoucností. Tento potenciál sektoru kultury je charakteristicky pro Evropu a ČR jako země uprostřed Evropy může být vzorem pro jeho využívání.“⁸

Kultura se dále může vztahovat k výtvarnému umění včetně různých druhů uměleckých děl, kulturních statků a služeb, má také antropologický význam. Je základem symbolického pojmu pro významy, přesvědčení, hodnoty a tradice, které jsou vyjádřeny jazykem, uměním, náboženstvím a mýty. Zásadní místo má kultura jako taková ve vývoji člověka a ve složité struktuře identit a zvyků jednotlivců i společnosti.

⁵ Sir Edward Burnett Tylor (1832 – 1917) – anglický antropolog

⁶ *Britannica Online Encyclopedia* [online]. 2010 [cit. 2010-11-07]. Sir Edward Burnett Tylor (British anthropologist). Dostupné z [www: britannica.com](http://www.britannica.com).

⁷ *Ministerstvo kultury* [online]. 2007 [cit. 2010-04-23]. Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě. Dostupné z [www: mkcr.cz](http://www.mkcr.cz).

⁸ *Ministerstvo kultury* [online]. 2007 [cit. 2010-04-10]. Podkladová studie ke kulturní politice. Dostupné z [www: mkcr.cz](http://www.mkcr.cz).

Významnou roli v prostředí jednotlivého státu, a také v prostředí EU, připisuje kultuře dokument vydaný Ministerstvem kultury ČR Kulturní politika, ve kterém se uvádí, že: *„Kultura je významným faktorem života občanské společnosti, který podstatnou měrou napomáhá její integraci jako celku. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého občana a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací funkci. Dále propojuje stát s vnějším světem, zároveň jej však z něj i vyděluje a charakterizuje jej v porovnání s ostatními státy.“*⁹

Kultura plní důležitou sociální funkci. Přispívá k sebeidentifikaci občanů jako svobodných individualit, a také i k identifikaci občanů se společenstvím, v němž žijí, tedy například se sociální skupinou, s obcí, regionem, státem nebo nadnárodním společenstvím, jakým je například EU. Tato role kultury má značný motivační efekt. Participace na kultuře vytváří smysluplnou náplň volného času a je tak mimo jiné důležitým preventivním faktorem před narkomanií, gamblerstvím, kriminalitou a dalšími sociálně patologickými jevy, jimiž je ohrožena zejména mládež. Obecně přispívá kultura také k lepšímu vzájemnému pochopení mezi občany různého národnostního původu a je nezanedbatelným prostředkem boje proti xenofobii a rasismu.

V dnešní Evropě jsou kulturní výměny tak časté a dynamické jako nikdy předtím. Svoboda pohybu, kterou poskytla Smlouva o založení Evropského společenství (ES), výrazným způsobem zjednodušila kulturní výměny a dialog přes hranice. Kulturní činnosti a poptávka po kulturních statcích se rozšiřují díky nebývalému přístupu, který umožňují nové nástroje komunikace. Globalizace zároveň zesiluje vliv působení odlišnějších kultur z celého světa. To zvyšuje zvědavost a schopnost výměny s jinými kulturami a prospěch z nich přispívá k rozmanitosti našich společností.¹⁰ Vždyť k dnešnímu datu EU, zahrnující 27 členských států, čítá na 495 milionů obyvatel žijících na území o rozloze přesahující 4,2 mil. km² (údaje k prvnímu čtvrtletí roku 2011), čímž je tato výměna o to markantnější a přesahuje i přes hranice Unie v rámci spolupráce a vzájemného dialogu se třetími zeměmi z celého světa.

⁹ *Kulturní politika* [online]. Praha : Ministerstvo kultury, 2001 [cit. 2010-12-01]. Dostupné z [www: mkcr.cz](http://www.mkcr.cz).

¹⁰ MYNARČÍK, Jakub. *Podpora kultury v EU - Evropa pro občany*. Ostrava, 2009. 64 s. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská - technická univerzita Ostrava.

2.1.2 Kulturní politika

Výše v této kapitole byl definován pojem kultura, respektive část tohoto pojmu, který je velmi rozsáhlý. Na rozsáhlost tohoto pojmu určitým způsobem doplácí i pojem kulturní politika, kterou lze také definovat jen obecně. Dle Encyklopedie politiky, kterou napsal Karel Žaloudek, se: „*Kulturní politikou myslí především státní zásahy a regulace v oblasti kultury.*“ Žaloudek ve své knize dále pokračuje a kulturní politiku specifikuje takto: „*Základní přístup ke koncepci kulturní politiky se v různých politických systémech podstatně liší. Zatímco liberální stát do oblasti kultury příliš nezasahuje, konzervativní politicky přístup se snaží o regulaci i v této oblasti. V totalitních politických systémech je obvykle i kultura pod přímým státním řízením (v komunistických státech například prostřednictvím uměleckých svazů). Do oblasti kulturní politiky státu patří také financování, respektive subvencování kulturně uměleckých činnosti (divadel, kinematografie, výtvarného umění, nakladatelství a vydavatelství a podobně), uměleckého školství, galerií, muzeí a ochrany památek. Obvykle je jedním z aspektů kulturní politiky státu také prezentace domácí kultury v zahraničí.*“¹¹ Kulturní politika si tak v prostředí soudobých liberálních států našla mezi ostatními politikami své místo, protože je v zájmu jejich vlád, aby byla kultura rozvíjena a byla volně přístupná komukoliv, protože její vliv na lidi je nepopíratelný.

V praxi je pod kulturní politiku v každé zemi zahrnuto něco jiného a obecně tak má široký záběr aktivit. Může pod ní patřit jak podpora a starost o kulturní dědictví, tak i různých zábavních parků, jakými jsou zoologické zahrady a podobně. Kulturní politika má tak na starosti nejen knihovny, muzea, vizuální a dramatické umění, ale například i média, částečně vzdělávání a v případě ČR dokonce i církve. Tím však výčet obsahu kulturní politiky nekončí. Kulturní politika se vzhledem k objemnosti kulturní oblasti, prolíná i do ostatních politik.¹²

Země si ve svých politikách určují hlavní cíle, kterých by mělo být dosaženo za určité období, a o to usilují. Například mezi hlavní cíle kulturní politiky v ČR, deklarované Ministerstvem kultury ČR, patří zejména:

- a) garantovat ochranu svobody tvorby umělců a tvůrců a vytvářet podmínky pro využívání této svobody,

¹¹ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha : Libri, 1999. 559 s. ISBN 80-85983-75-3.

¹² PANCZAKOVÁ, Zuzana. *Kulturní politika Evropské unie - Evropeizace české kulturní politiky*. Brno, 2009. 71 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

- b) vytvářet podmínky pro realizaci kulturních aktivit občanů zejména na základě občanského sdružování,
- c) vytvářet podmínky pro decentralizaci rozhodování v celém kulturním systému a pro přenášení rozhodovacích procesů mimo ingerenci orgánů státní správy a jejich nezávislost i ekonomickou,
- d) garantovat rovnost přístupu občanů ke kulturnímu bohatství a usnadňovat tento přístup znevýhodněným společenským skupinám (především menšinám a osobám se zdravotním postižením),
- e) garantovat ochranu kulturního dědictví a podporovat péči o ně,
- f) garantovat svobodný přístup občanů k informacím, podporovat výměnu informací uvnitř systému kultury, mezi systémem kultury a vnějším prostředím bez ohledu na jazykové a administrativní hranice,
- g) podporovat výchovu a osvětu v systému tvorby i užívání kulturních statků a
- h) brzdit negativní vlivy komercializace kultury.¹³

Provádění kulturních politik v jednotlivých státech má také celou řadu omezení, kterými jsou například omezení legislativní, ekonomická či časová. A v tomto duchu, při respektování daných omezení, jsou také uskutečňovány rozličné projekty s kulturou spojené.

2.1.3 Projekt

Pojem projekt, lze definovat různě, ale většina definic se ve své podstatě odráží od stejných základů, i když v konkrétních formulacích se mohou lišit. Svozilová ve své knize Projektový Management popisuje projekt jako *„řízený proces, který má svůj začátek a konec a přesná pravidla řízení a regulace, jinak se jedná o sled úkolů, jejichž výsledek se nemusí v závěru snažení setkat s očekáváním, stejně jako původní předpoklad objemu vstupů nemusí odpovídat získanému výstupu.“*¹⁴

Svozilová dále uvádí další dvě definice projektu. První je podle profesora Kerznera a druhá z nich vychází z pramenů Institutu projektového managementu. *„Projekt je jakýkoli jedinečný sled aktivit a úkolů, který má dán specifický cíl, jenž má být jeho realizací splněn, definováno datum začátku a konce uskutečnění, stanoven rámec pro čerpání zdrojů*

¹³ *Kulturní politika* [online]. Praha : Ministerstvo kultury , 2001 [cit. 2010-12-01]. Dostupné z [www: mkcr.cz](http://www.mkcr.cz).

¹⁴ SVOZILOVÁ, Alena. *Projektový management*. Vyd. 2. Praha : Grada Publishing, a. s., 2011. 392 s. ISBN 978-80-247-3611-2.

potřebných pro jeho realizaci. „Projekt je dočasné úsilí vynaložené na vytvoření unikátního produktu, služby nebo určitého výsledku.“¹⁵

V obecném pojetí je projekt návrhem, zobrazením, či modelem stavu určité části objektivní reality a vztahů mezi jejími prvky v přesně definovaném prostoru a čase a současně i modelem cest k dosažení tohoto stavu. Dle Millera je projekt *„výsledek materiální nebo nemateriální povahy založený na strategickém plánu, navržený, organizovaný a realizovaný pod řízením někoho v zájmu vlastníka nebo zadavatele.“* Abstraktnější definice podle Gutsche, chápe projekt jako *„podnik, aktivitu omezenou v čase, realizovanou pouze jedenkrát bez opakování se značným množstvím speciálních charakteristických rysů, ke kterým patří, že výsledek musí sloužit užívání po celou dobu přesně určenou zadavatelem projektu, úspěch projektu při jeho startu není zřejmý, trvání projektu je časově omezeno, projekt je uskutečňován mimo běžnou podnikatelskou rutinu, zdroje pro realizaci projektu jsou limitovány a projekt má jeden výsledek.“¹⁶*

2.1.4 Město

Obdobně jako při definování pojmů kultura a kulturní politika, existuje pro definici města mnoho výkladů a v zásadě nezbývá než konstatovat, že neexistuje žádná univerzální definice tohoto pojmu. Ovšem lze dospět ke zjištění, že město je specifickým podtypem sídla, stejně jako ves, obě jsou totiž v pojmosloví chápány za obce, avšak město je vývojově vyšší a kvalitativně a kvantitativně rozdílné.

Město je sídelní geograficky vymezený útvar, pro který je charakteristický soubor znaků, jenž jej odlišuje od vesnice. Jsou to především relativní velikost ve srovnání s vesnicemi, vysoká hustota osídlení, kompaktnost a koncentrace zástavby, typická demografická, sociální a profesní struktura obyvatel, kdy tito obvykle nepracují v zemědělství, ale naopak v obchodu, průmyslu a službách, a dále ve městě dochází k poskytování správních, vzdělávacích, obchodních a kulturních funkcí pro širší okolí.

Pro město je také specifický městský způsob života, který je na rozdíl od venkovského více neosobní, anonymní a účelový. Obyvatelům měst klesá počet osobních vztahů

¹⁵ SVOZILOVÁ, Alena. *Projektový management*. Vyd. 2. Praha : Grada Publishing, a. s., 2011. 392 s. ISBN 978-80-247-3611-2.

¹⁶ ZONKOVÁ, Zdeňka. *Projektové řízení*. Vyd. 1. Ostrava : VŠB - TUO, 1997. 128 s. ISBN 80-7078-423-7.

a sociálních kontaktů, naopak roste počet profesionálních vztahů a fyzických kontaktů. Ve městech se také proto koncentrují sociálně patologické jevy jako zločinnost, prostituce, závislosti nebo rozpady manželství.¹⁷

V České republice se dle Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích za město pokládá obec, které byl udělen statut města. V současnosti je dle tohoto zákona městem taková obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Dále by měla mít takováto obec náměstí. Obec může získat statut města i při nesplnění počtu obyvatel, pokud věrohodným způsobem prokáže, že tento statut již v minulosti měla.¹⁸

V této práci je ovšem především zmiňováno hlavní město, konkrétně hlavní město kultury. Definice hlavního města kultury bude předložena v následující kapitole, a proto nyní bude definován v daném kontextu pouze obecný pojem hlavního města státního celku.

Dle obecných encyklopedických a zákonných definic se hlavním městem rozumí správní středisko určitého území, typicky státu nebo většího správního nebo samosprávného celku. Zpravidla se jedná o sídlo vlády a dalších významných institucí daného území. Ve většině případů je hlavní město rovněž významným obchodním a kulturním střediskem či dopravním uzlem. Často se jedná o největší město na tomto území a zpravidla je určeno ústavou či jinou zákonnou úpravou daného státu. Evropské hlavní město kultury je ovšem jinou kvalitou hlavního města.

K dnešnímu dni se na území EU dle údajů Evropské regionální ročenky nachází přes 120 tisíc municipalit s různým statutem a počtem obyvatel, jež jsou rozděleny od velmi malých obcí až po velkoměsta čítající stovky tisíc obyvatel. Pro lepší představu lze uvést, že počet měst přesahujících 300 tisíc obyvatel je rovných 102. Z tohoto počtu má 15 měst počet obyvatel vyšší než jeden milión.¹⁹ Ve městech dnes žije 75% Evropanů a do roku 2020 jich bude přibližně 80%. V sedmi zemích EU bude žít ve městě nejméně 9 z 10 lidí.²⁰

¹⁷ CARTER, Harold. *The Study of Urban Geography*. 4th ed. London : Trade paperback, 1995. 448 s. ISBN 07-131-658-98.

¹⁸ Česká republika. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009.

¹⁹ European Commission. *Eurostat regional yearbook 2009*. Vyd. 1. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2009. 159 s. Dostupné z [www: epp.eurostat.ec.europa.eu](http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu). ISBN 978-92-79-11696-4.

²⁰ ŠUTA, Miroslav. Problémy expanze měst a dopravy v EU. *Blog.Respekt.cz* [online]. 2007, [cit. 2010-11-07]. Dostupný z [www: suta.blog.respekt.cz](http://www.suta.blog.respekt.cz).

Tvůrci kultury jsou především lidé a každé město z celkového výčtu má svou specifickou a neopakovatelnou kulturní tvář narysovanou právě lidmi, a ta je dělá vůči ostatním městům výjimečnými.

2.2 Významné mezinárodní instituce v oblasti kultury v historickém kontextu

Stejně tak, jako se dějiny samostatné EU začínají psát přibližně od konce druhé světové války, i historie kulturní politiky a institucí působících v této oblasti je na mezinárodní úrovni zaznamenávána a popisována od tohoto, pro lidstvo zcela zásadního data.

Po druhé světové válce sloužila kulturní politika, pokud měla tendenci překonat hranice jednoho národa, především k porozumění mezi národy. Postupně se vyvíjela institucionalizovaná podpora kultury.²¹ Nejdůležitějšími vládními organizacemi, které se v Evropě zabývaly a dnes stále zabývají kulturou a kulturní politikou, jsou jednak Rada Evropy a Evropská unie. Na celoevropské úrovni spolupráci a výměnu v oblasti kultury podporuje také Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)²² a to již od schválení jejího Závěrečného aktu v Helsinkách. Mimo tuto úroveň existuje velký počet bilaterálních dohod a programů.

2.2.1 Kulturní politika Rady Evropy

Jako první větší evropská mezivládní organizace se kulturními otázkami zabývala Rada Evropy, která byla založena roku 1949 s cílem usilovat o hospodářskou, sociální, kulturní, vědeckou a právní spolupráci. V roce 1954 schválila Evropskou kulturní konvenci, která upravila základy kulturní spolupráce a vzájemné kulturní výměny mezi členskými státy. V dnešní době má Rada Evropy problematiku kultury zakotvenou ve svých smlouvách a to konkrétně v Preambuli a článku 1 Statutu Rady Evropy. V roce 1962 byla Radou Evropy vytvořena Rada pro kulturní spolupráci, která dodnes organizuje pravidelné konference evropských ministrů kultury a sama se věnuje vlastním kulturním aktivitám. K tomuto přistupují další úmluvy a dohody o kulturně politických tématech, zejména Prohlášení o kulturních cílech, schválené na 4. konferenci evropských ministrů kultury v roce 1984.

²¹ SCHRÖTTER, Hans Jörg. *Aktuální slovník Evropské unie: politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Praha : Brána, 2003. 215 s. ISBN 80-7243-167-6.

²² OBSE - mezinárodní bezpečnostní organizace, která vznikla roku 1995 transformací Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE, též Helsinská konference)

V rámci kulturně politické činnosti Rady Evropy jde dnes především o užší propojování a vzájemné porozumění mezi evropskými národy, o rozvoj a zachování evropské kultury a o „*demokratizaci kultury*“ či také o „*kulturní demokracii*“. Činnost Rady Evropy v oblasti kultury je velmi členitá. Jednotlivé témata se často zpracovávají formou víceletých projektů za účasti mezinárodních expertů a s podporou odborných konferencí. To vše zpravidla vyústí v rezolucích a doporučeních a je podkladovým materiálem pro konferenci ministru kultury. K jednotlivým tematickým okruhům patří lokální radiové a televizní vysílače v Evropě, příhraniční televizní vysílání, kulturní život a situace mládeže ve městech, decentralizace kulturní politiky, regionální a menšinové jazyky v Evropě, kulturní rozvoj měst a regionů a kulturní průmysl.²³

Pokud jde o právní závaznost rozhodnutí, jsou značné rozdíly mezi EU a Radou Evropy: zatímco se Rada Evropy zabývá spoluprací mezi vládami bez možnosti nahradit národní právo členských států vlastními rozhodnutími, EU může v oblastech zahrnutých do Smlouvy o EU uplatnit vlastní právo místo práva národního.

Kromě bezprostředně ekonomicky relevantních oblastí, v nichž se provozuje především v rámci EU „*tvrdá politika*“, směřuje kulturně politická činnost Rady Evropy k podpoře zejména rozmanitých iniciativ „*soukromých nadšenců*“. Spolupráce mezi Radou Evropy a EU, často slavnostně potvrzována, je spíše formální než faktická.²⁴

2.2.2 Podpora kultury v rámci Organizace spojených národů

O kulturní politice Rady Evropy vypovídá předchozí kapitola a podpoře kultury v rámci EU budou věnovány kapitoly následující. Ovšem ve výčtu institucí by neměla být vynechána ani celosvětová mezinárodní Organizace spojených národů (OSN) pro výchovu, vědu a kulturu, nebo také zkráceně UNESCO, jejímž hlavním úkolem je usilovat o udržení mezinárodního míru rozvíjením spolupráce v oblasti výchovy, vědy a kultury a prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu. Celosvětová kulturní rozmanitost a mezikulturní dialog se staly hlavní výzvou v globálním uspořádání, které je založené na míru, vzájemném porozumění a respektování sdílených hodnot, jako jsou ochrana a podpora lidských práv a ochrana jazyků. Dne 18. března 2007 vstoupila v platnost Úmluva UNESCO o ochraně

²³ JANSSEN, Bernd , et al. *Evropská unie od A do Z : Příručka evropské integrace*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. 399 s. ISBN 80-7184-413-6. s. 178.

²⁴ JANSSEN, Bernd , et al. *Evropská unie od A do Z : Příručka evropské integrace*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. 399 s. ISBN 80-7184-413-6. s. 179.

a podpoře rozmanitosti kulturních projevů, což je v tomto ohledu zásadní krok, ke kterému také významným způsobem přispěla i EU.

V současné době má UNESCO 190 členů. Zabývá se činností v pěti hlavních oborech, kterými jsou vzdělání, přírodní vědy, sociální a humanitní vědy, kultura, komunikace a informace. Projekty podporované UNESCO zahrnují šíření gramotnosti, odborné a školicí programy, programy mezinárodní vědní spolupráce, propagaci nezávislých médií a svobody tisku, regionální a kulturní historické projekty, propagaci kulturní různorodosti, dohody mezinárodní spolupráce v oblasti kulturního a přírodního dědictví a ochrany lidských práv, a pokusy vyrovnat rozdíly v možnosti využití digitálních technologií ve světě.

K těmto dvěma výše zmíněným uskupením bezesporu patří i EU, jelikož v dnešní době představuje jedno z nejdůležitějších integračních uskupení, které se, mimo jiné, také zabývá právě kulturou a kulturní politikou v Evropě, potažmo ve svých členských státech, a proto bude v dalším výkladu věnována pozornost pouze postavení kultury v rámci EU, které je jedním z cílů této práce.

2.3 Kulturní politika EU

Jean Monnet²⁵, předseda Vysokého úřadu Montánní unie a spoluzakladatel „*Akčního výboru pro Spojené státy evropské*“, kdysi prohlásil, že: „*Pokud by mohl dílo evropského sjednocování začít ještě jednou, zahájil by ho právě kulturou.*“

Kulturní politika je projednávána na všech úrovních a ve všech důležitých institucích EU, počínaje Evropskou radou neboli „Evropským summitem“, přes Radu EU, Evropskou komisi až po Evropský parlament. Nemalý význam mají také Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů jakožto poradní orgány EU. Ovšem jednu z nejdůležitějších rolí v kulturní politice EU z výše jmenovaných institucí hraje právě Evropská komise, která zastupuje mezi institucemi EU nadnárodní princip. To znamená, že prosazuje zájmy EU jako celku a tvoří protiváhu zájmům jednotlivých členských států. Je strážkyní smluv, iniciátorkou legislativy a jakousi vládou EU.

²⁵ Jean Monnet (1888 – 1979) – francouzský politik, ekonom a diplomat

Evropská komise podporuje kulturu dvěma způsoby:

- a) prostřednictvím politik, zejména kulturní politiky, ale také prostřednictvím začleňování kulturního rozměru do dalších oblastí zájmu EU, jako je například politika hospodářské soutěže nebo průmyslu a
- b) prostřednictvím finanční podpory, především prostřednictvím programu Kultura, o kterém se dále zmíním podrobněji, ale také dalšími činnostmi, například v rámci své regionální politiky.

V rámci Evropské komise je kulturní politika institucionálně rozdělena do dvou generálních ředitelství, a sice do Ředitelství pro vzdělávání a kulturu, které má na starosti kulturní záležitosti, a do Ředitelství pro informační společnost a média, zabývající se audiovizuální problematikou. Zvláštní postavení zaujímá problematika mnohojazyčnosti, která byla díky narůstající důležitosti svěřena samostatnému komisaři, formálně však spadá pod Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu. Evropskou komisařkou odpovědnou za výchovu, vzdělávání, kulturu a mládež je v současné době Andoulla Vassiliou z Kypru. Za zmínku stojí také uvést, že v Evropském parlamentu se problematice kultury věnuje Výbor pro kulturu a vzdělávání.

Důležitou roli sehrává také Vzdělávací, audiovizuální a kulturní výkonná agentura (EACEA), která je zodpovědná za řízení části evropských programů v daných oblastech. Tato agentura funguje od roku 2006 pod vedením tří ředitelství - kromě již zmíněných pro vzdělávání a kulturu a pro informační společnost a média je do procesu zapojeno rovněž Generální ředitelství pro rozvojovou pomoc díky prvku rozvojové spolupráce.

V České republice je gestorem kulturní i audiovizuální politiky Ministerstvo kultury, část mnohojazyčnosti je v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a část mezinárodně-politická spadá do gesce Ministerstva zahraničních věcí.

2.4 Právní úprava kultury

I přesto, že aktivity EU v sektoru kultury jsou spíše skromné, nesmí být ponechány bez povšimnutí a to tím spíše, že se do budoucna očekává další rozšiřování integrační spolupráce,

aniž by byla potlačována identita jednotlivých členských států.²⁶ I proto je kultura a kulturní politika upravena legislativou EU.

2.4.1 Kultura v právu EU do roku 2009

Pokud jde o obecné postavení kultury v EU, bylo toto upraveno ve Smlouvě o založení ES, konkrétně v hlavě XII - Kultura, článku 151. Odstavec první upravoval pozici Společenství a doslova říkal, že: „*Společenství přispívá k rozkvětu kultur členských států a přitom respektuje jejich národní a regionální různorodosti a zároveň zdůrazňuje společné kulturní dědictví.*“

Činnost Společenství je zaměřena na povzbuzování spolupráce mezi členskými státy a v případě potřeby na podporu a doplňování jejich činnosti v následujících oblastech:

- a) zlepšování znalostí a šíření kultury a dějin evropských národů,
- b) zachování a ochrana kulturního dědictví evropského významu,
- c) nekomerční kulturní výměny,
- d) umělecké a literární tvorby, včetně tvorby v audiovizuální oblasti.

Za povšimnutí stojí také skutečnost uvedená v této smlouvě a to, že Společenství a členské státy podporují spolupráci v oblasti kultury se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy. Společenství také ve své činnosti podle ostatních ustanovení této smlouvy přihlíží ke kulturním hlediskům, zejména s cílem uznávat a podporovat rozmanitost svých kultur. Toto ustanovení velmi přesně vystihuje jeden ze symbolů EU, kterým je její motto „*United in diversity*“ neboli „*Jednotná v rozmanitosti*“.

Článek 151 dále říkal, že Rada EU, aby přispěla k dosažení cílů, uvedených v tomto článku:

- a) přijímá postupem podle článku 251 (procedura spolurozhodování) po konzultaci s Výborem regionů podpůrná opatření, s vyloučením harmonizace právních předpisů členských států. Rada EU při postupu podle článku 251 rozhoduje jednomyslně,
- b) vydává na návrh Komise jednomyslně doporučení.

²⁶ JAKŠ, Jaroslav. *Quo vadis Evropská unie*. Praha : ETC Publishing, 1998. 236 s. ISBN 80-86006-57-3.

Za kulturu proto jsou a zůstanou zodpovědné v první řadě členské státy; některé země se jí zabývají převážně na regionální nebo dokonce místní úrovni. Ustanovení článku 151 například nestanovilo harmonizaci právních a správních předpisů členských států. Činnost na úrovni EU musí být vykonávána s plným respektováním zásady subsidiarity, přičemž rolí EU je podpořit a doplňovat, spíše než nahrazovat činnost členských států, respektovat jejich různorodost a podněcovat výměny, dialog a vzájemné porozumění.²⁷

V článku 87 odstavce 3d Smlouvy o založení ES v části o státních podporách se dále také pojednávalo o kultuře. Tento článek uváděl, že za slučitelné se společným trhem mohou být považovány kromě jiných i podpory určené na pomoc kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu.

2.4.2 Právní úprava kultury po roce 2009 ve znění Lisabonské smlouvy

V prosinci roku 2007 završila EU přijetím Lisabonské smlouvy sedm let trvající debatu o institucionální reformě EU a po ratifikaci tohoto dokumentu, který nabyl platnosti 1. prosince 2009, vzešly v platnost i nové právní předpisy pro oblast kultury a kulturní politiky. Podobně jako ve Smlouvě o založení ES je pojem kultura v Lisabonské smlouvě také upraven.

Smlouva o fungování EU (ve znění Lisabonské smlouvy) upravuje kulturu v hlavě XIII – Kultura článku 167 stejným způsobem jako předchozí smlouva a doslova říká, že: „*Unie přispívá k rozkvětu kultur členských států a přitom respektuje jejich národní a regionální různorodosti a zároveň zdůrazňuje společné kulturní dědictví ...*“²⁸ (pro účel této práce byl tento opis zkrácen z důvodu jeho shody s textem Smlouvy o založení ES a jeho celé znění se nachází v předchozí kapitole).

Převážná část textu Smlouvy o fungování EU se tedy shoduje se Smlouvou o založení ES, ovšem změna přichází v pátém odstavci, ve kterém se nově píše, že ve snaze přispět k dosažení cílů, uvedených v tomto článku:

²⁷ EUR-Lex [online]. 2005 [cit. 2010-12-01]. Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 649/2005/ES ze dne 13. dubna 2005, kterým se mění rozhodnutí č. 1419/1999/ES o zavedení akce Společenství na podporu projektu Evropské hlavní město kultury pro roky 2005 až 2019. Dostupné z [www: eur-lex.europa.eu](http://www.eur-lex.europa.eu).

²⁸ Lisabonská smlouva: konsolidovaný text Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy. Praha : Úřad vlády ČR, Odbor informování o evropských záležitostech, 2008. 508 s. ISBN 978-80-87041-38-3.

- a) Rada EU a Evropský parlament přijímají řádným legislativním postupem po konzultaci s Výborem regionů podpůrná opatření, s vyloučením harmonizace právních předpisů členských států,
- b) Rada EU na návrh Komise přijme doporučení.

Účel a rozsah kulturní politiky Unie se tedy v porovnání s předchozím stavem (oproti Hlavě VII, čl. 151 Smlouvy o založení ES) vlivem Lisabonské smlouvy nemění – činnost Unie bude i nadále zaměřena na zlepšování znalostí a šíření kultury a dějin evropských národů, zachování a ochranu evropského kulturního dědictví, nekomerční kulturní výměny a uměleckou a literární tvorbu. Úkolem Unie zůstává také spolupráce v oblasti kultury se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi a zohledňování kulturních hledisek při její činnosti v dalších oblastech. Nástrojem k provádění kulturní politiky jsou opatření podpůrného nebo doporučujícího charakteru přijímaná Evropským parlamentem a Radou EU řádným legislativním postupem po konzultaci s Výborem regionů, nebo Radou EU samotnou, která neharmonizují právo členských států.

Na rozdíl od dosavadního jednomyslného rozhodování budou tato opatření podle Lisabonské smlouvy nově přijímána kvalifikovanou většinou.²⁹

2.5 Vybrané politiky a programy EU na podporu kultury

EU již mnoha způsoby přispívá k podpoře kulturních činností v Evropě, a to prostřednictvím svých programů a politik.

Kulturní programy Společenství jsou velmi produktivní a v mnoha ohledech i kreativní. Současný program Kultura (2007 – 2013) má za cíl usnadňovat vzájemné porozumění, podněcovat tvořivost a přispívat k vzájemnému obohacování našich kultur. Pomáhá tisícům kulturních organizací vytvořit a zavést kulturní a umělecké projekty, které zlepšují znalost a šíření evropského kulturního dědictví a podporují kulturní výměny, uměleckou a literární tvorbu a literární překlady. Podporuje také orgány aktivní na evropské úrovni v oblasti kultury a zajišťuje uznání hlavním evropským kulturním úspěchům prostřednictvím evropských cen

²⁹ PÍTROVÁ, Lenka, et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva...: Perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Praha : Úřad vlády ČR, Odbor informování o evropských záležitostech, 2008. 156 s. ISBN 978-80-87041-48-2.

pro architekturu, kulturní dědictví a hudbu a to také díky Evropským hlavním městům kultury. (Podrobněji dále v Bodu č. 2.5.1 a Kapitole 3.)

Mnoho dalších programů má významný kladný dopad na kulturu prostřednictvím specifických kulturních projektů, které podporují, používáním cizích jazyků, pevným spojením mezi učením a kulturou nebo podněcováním osobních kulturních zkušeností. Mezi tyto programy patří program „*Evropa pro občany*“ (2007 – 2013), který je také založen na článku Smlouvy vztahujícím se ke kultuře, a podporuje aktivní evropské občanství, stejně jako programy podporující celoživotní učení (včetně programů Erasmus a Erasmus Mundus), mnohojazyčnost a výměny mezi mladými lidmi.

Co se týče kinematografie a audiovizuálního odvětví, funguje od roku 1991 program Media, který podporuje konkurenceschopnost evropského audiovizuálního odvětví. Jeho cílem je rovněž podpořit mezikulturní dialog, zvýšit vzájemné povědomí mezi evropskými kulturami a rozvinout kulturní potenciál. Doporučení o filmovém dědictví a konkurenceschopnosti souvisejících průmyslových činností přijaté v polovině listopadu roku 2005 navíc stanoví konkrétní akce v oblasti filmového dědictví.

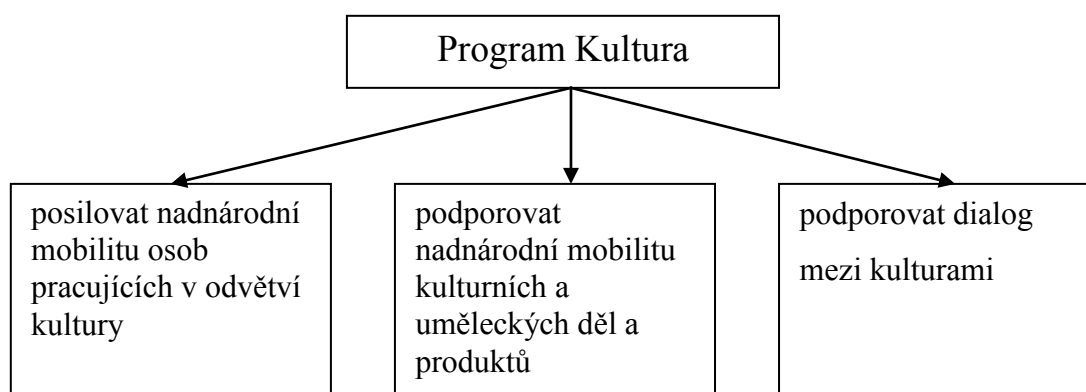
Řada dalších programů financování Společenstvím je významným přínosem pro kulturu. Podpora poskytovaná v rámci politiky soudržnosti a politiky rozvoje venkova může sloužit jako nástroj, který pomůže například obnovit kulturní dědictví a podpořit tvůrčí odvětví se zřetelem na zvyšování přitažlivosti regionů nebo na podporu vzdělávání odborníků v oblasti kultury. To platí i pro rozvoj informační společnosti (např. pro iniciativu digitální knihovna, jejímž cílem je ulehčit online přístup ke kulturnímu a vědeckému dědictví Evropy) nebo pro výzkum (s výzkumnými rámcovými programy). Mnoho politik Společenství hraje také důležitou roli ve vytváření regulačního rámce pro odvětví kultury.

Od zavedení článku 87 odstavce 3 písmene d) Maastrichtskou smlouvou hrají u státní podpory roli rovněž kulturní úvahy. Na základě tohoto ustanovení schválila Komise v minulosti širokou škálu vnitrostátních opatření, která se týkala rozličných oblastí jako například muzeí, národního dědictví, divadelní a hudební produkce, tištěných kulturních médií a kinematografického a audiovizuálního odvětví.

2.5.1 Evropský program Kultura (2007-2013)

Program Kultura (Culture), koncipovaný na programovací období let 2007 – 2013, je programem EU pro částečné financování především mezinárodních projektů z oblasti kultury. Program Kultura (2007 – 2013), který navázal na program Kultura 2000, byl zřízen s cílem posílit kulturní prostor sdílený Evropany a založený na společném kulturním dědictví prostřednictvím rozvoje kulturní spolupráce mezi tvůrci, kulturními aktéry a kulturními institucemi zemí účastnících se programu, s cílem podpořit utváření evropského občanství. Rozhodnutí Evropského parlamentu a Evropské rady o založení programu bylo uveřejněno v Úředním věstníku EU dne 27. prosince 2006. Z Obrázku č. 2.1 lze vyčíst tři konkrétní cíle programu EU Kultura.

Obrázek 2.1 Cíle programu Kultura

Zdroj: Vlastní zpracování

Program podporuje projekty, organizace, propagační činnosti a výzkum ve všech odvětvích kultury s výjimkou audiovizuální oblasti, pro niž existuje samostatný program. Uděluje finanční příspěvky kvalitním, inovativním projektům, které podporují kreativitu, vykazují skutečnou evropskou přidanou hodnotu, tzn. hodnotu z hlediska celé Evropy, a odrážejí současné směry a zájmy subjektů z oblasti kultury.

Za projekty s evropskou přidanou hodnotou jsou považovány projekty, jejichž cíle, metody a formy spolupráce přesahují lokální, regionální nebo národní zájmy a mají za cíl rozvíjet spolupráci na evropské úrovni. Princip spolupráce by měl být založen na vzájemné výměně zkušeností a vytvořit výsledek, který by byl kvalitativně rozdílný ve srovnání s množstvím různých akcí v národním měřítku, a tak vytvořit skutečnou všestrannou součinnost podporující dosažení společných cílů.

Pro program Kultura (2007 – 2013) byly stanoveny tři základní skupiny projektu a procentuální účast podpory z finančních prostředků EU na nich se podílející:

1. skupina: Podpora kulturních projektu (cca 77 % rozpočtu projektu).
Projekty víceleté spolupráce: 6 partnerů ze 6 zemí – doba trvání: 3 – 5 let.
Akce spolupráce: 3 partneři ze 3 zemí – doba trvání: do 2 let.
Zvláštní akce: ceny, evropská města kultury apod.
2. skupina: Podpora evropských kulturních agentur a sítí (cca 10 % rozpočtu projektu).
3. skupina: Podpora aktivit, které co nejvíce zvětšují dopad projektu, sběr statistických údajů a také studií o kulturní spolupráci a rozvoji kulturní politiky (cca 5 % rozpočtu projektu).

Ve většině případů probíhá výběr na základě výzvy k předkládání návrhu, kterou každoročně vyhlašuje Generální ředitelství Evropské komise pro vzdělávání a kulturu a kterou administruje Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast.

2.6 Mezikulturní dialog a Evropský rok tvořivosti a inovací

Evropská kultura se stává stále rozmanitější. S rozšířením EU, deregulací zákonů o zaměstnanosti a globalizací nabývá mnoho zemí na jasně více multikulturním charakteru. Roste zde počet aktivně používaných jazyků, náboženských vyznání a etnického a kulturního zázemí. EU proto označila rok 2008 za Evropský rok mezikulturního dialogu. Stalo se tak především proto, aby vyjádřila a zvýraznila osvědčené postupy v mezikulturním dialogu s cílem vytvořit udržitelnou strategii pro období po roce 2008. Zvláštní pozornost byla věnována dimenzi mnohojazyčnosti tohoto dialogu.

Hlavní myšlenkou Evropského roku mezikulturního dialogu 2008 bylo, že bohatá kulturní rozmanitost představuje pro Evropu jedinečnou výhodu. Všichni lidé žijící v Evropě se mohli seznámit a prozkoumat pestré kulturní dědictví a poučit se z různých kulturních tradic.

Na základě stávajících programů a jejich financování vyhlásila Evropská komise rok 2009 Evropským rokem tvořivosti a inovací s cílem zvýšit informovanost veřejnosti a povědomí o významu kreativity a inovací v osobním, společenském i ekonomickém rozvoji, podpořit politickou debatu v členských státech a přispět k posílení tvořivosti, inovací a mezikulturních schopností a stimulovat vzdělávání a výzkum. V rámci tohoto roku se uskutečnila celá řada akcí, které měly přispět ke zvýšení připravenosti EU na výzvy globalizovaného světa.

Klíčovým poselstvím Evropského roku kreativity a inovace bylo, že: *„Kreativita a inovace přispívají k ekonomické prosperitě a stejně tak i ke společenskému i hospodářskému blahobytu.“*

Na celoevropské úrovni bude za Evropský rok kreativity a inovace odpovědné především Generální ředitelství Evropské komise pro vzdělávání a kulturu spolu s Generálním ředitelstvím pro firmy a průmysl. Alespoň pro úplnost je důležité uvést, že EU bude s roky věnovanými specifickým tématům na evropské úrovni pokračovat i po roce 2009. Rok 2010 se nesl v duchu boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení a rok 2011 je Evropským rokem dobrovolnictví.

2.7 Ekonomika kultury v EU

Kultura má nejen integrační, edukativní a reprezentační funkci jak bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, ale je i významným hospodářským odvětvím. Spotřebovává sice prostředky ze státního rozpočtu a z rozpočtů komunálních, avšak podílí se též na jejich vytváření přímo, prostřednictvím daňových výnosů odvětví tzv. kulturního průmyslu, a nepřímo tím, že vytváří podmínky pro vznik příjmů státního i komunálních rozpočtů např. daňovými výnosy tzv. kulturního turismu, jehož významným motivem je naše kulturní dědictví. Součástí aktivní ekonomické funkce kultury je i to, že nabízí pracovní příležitosti pro řadu občanů.

Na zasedání Evropské rady v Lisabonu v březnu 2000 odsouhlasily hlavy států a vlád EU ambiciózní záměr: do roku 2010 učinit z EU *„nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější, na znalostech založenou ekonomiku světa, která by byla schopna udržitelného hospodářského rozvoje s početnějšími a lepšími pracovními místy a větší sociální soudržností.“*

Lisabon prosazoval navýšení výdajů na výzkum a vývoj ze strany vlád, univerzit a podniků. Panuje všeobecné přesvědčení, že růstu a zaměstnanosti bude dosaženo pomocí investic do průmyslu známého pod anglickým pojmem Information and Communication Technologies (ICT), neboli informační a komunikační technologie – vlajkové lodi v oblasti průmyslových odvětví digitálního hospodářství – a podporou inovací, především na poli *„znalostní ekonomiky.“*³⁰ Role kulturního a tvůrčího odvětví je v tomto kontextu i nadále do značné míry opomíjena.

³⁰ Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2010-11-07]. Ekonomika kultury v Evropě, studie vypracovaná pro Evropskou komisi. Dostupné z [www: mker.cz](http://www.mker.cz).

V říjnu roku 2006 byla zveřejněná Studie o ekonomice kultury v Evropě, která byla vypracovaná pro Evropskou komisi, konkrétně pro Generální ředitelství pro vzdělání a kulturu. Tato studie ukazuje, jak kultura pohání hospodářský a společenský rozvoj a rovněž inovace a soudržnost. Jedná se o první pokus zachytit přímý a nepřímý společensko-hospodářský vliv kulturního odvětví v Evropě.

Jak z této studie vyplynulo, kulturní a tvůrčí odvětví je rostoucím sektorem, který se rozvíjí rychlejším tempem než zbytek ekonomiky. To samé platí pro zaměstnanost. Toto odvětví totiž nabízí velkou škálu často vysoce kvalifikovaných možností uplatnění. Rovněž pohání řadu dalších odvětví evropského hospodářství, hlavně sektory inovací a ICT.

Studie rovněž ilustruje to, jak kultura podporuje evropskou integraci a je klíčovým nástrojem při integraci jednotlivých složek evropských společností v jejich různorodosti, při upevňování pocitu sounáležitosti a šíření demokratických a sociálních hodnot. Dle Ministerstva kultury ČR: „*může kultura přispívat ke „svádění“ evropských občanů myšlenkou evropské integrace*“.³¹

Tato studie přinesla srovnání odvětví kultury s jinými vybranými odvětvími ekonomiky pomocí makroekonomických ukazatelů. Pro účely této práce jsem vybral jen některé hlavní přímo měřitelné společensko-hospodářské dopady kulturního a tvůrčího odvětví.

Studie ukazuje, že odvětví kultury dosáhlo v roce 2003 obratu přesahujícího 654 miliard EUR. Obrat průmyslu výroby automobilů činil v roce 2001 271 miliard EUR a obrat výrobců ICT dosáhl v roce 2003 541 miliard EUR. V roce 2003 odvětví kultury přispělo k hrubému domácímu produktu (HDP) EU 2,6%. Ve stejném roce obchod s nemovitostmi se podílel 2,1% na HDP EU. Odvětví spojené s potravinami a nápoji se podílelo na HDP EU 1,9%. Oděvní průmysl se podílel na HDP EU 0,5%.

Celkový růst přidané hodnoty odvětví kultury činil za období 1999 – 2003 19,7%. Růst tohoto odvětví v letech 1999 – 2003 byl o 12,3% vyšší než celkový růst hospodářství.

³¹Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2010-11-07]. Ekonomika kultury v Evropě, studie vypracovaná pro Evropskou komisi. Dostupné z WWW: mkcr.cz.

V roce 2004 pracovalo v odvětvích kultury 5,8 milionů lidí, což odpovídá 3,1% celkového množství zaměstnaných osob v EU25. Zatímco se celková zaměstnanost v zemích EU v letech 2002 – 2004 snížila, zaměstnanost v tomto odvětví vzrostla o 1,85%. 46,8% pracovníků má nejméně univerzitní diplom (oproti 25,7% z celkové zaměstnanosti). Podíl svobodných povolání je ve srovnání s celkovou zaměstnaností více než dvojnásobný (28,8% oproti 14,1%). Odvětví vykazuje 17% pracovníků na dobu určitou (13,3% v celkové zaměstnanosti). Podíl pracovníků na částečný úvazek je vyšší (jeden pracovník ze čtyř, oproti 17,6% celkové zaměstnanosti).³²

Čísla ukazují, jakou hrají kulturní a tvůrčí odvětví v Evropě důležitou ekonomickou a sociální roli a toto odvětví si vede dobře a čím dál víc se podílí na hospodářské činnosti EU.

Stejně jako pro jiné oblasti zájmu EU, jsou i pro oblast kultury v rámci rozpočtu EU vyčleňovány finanční prostředky na jednotlivé programy. V květnu roku 2006 ministři kultury členských zemí EU v Radě EU schválili kulturní programy unie na příštích sedm let, tedy pro programovací období 2007 – 2013 a s nimi spojené finanční částky, které budou do jednotlivých programů vloženy. Do programu Kultura 2007 – 2013 vloží 400 milionů EUR, do programu Evropa pro občany 215 milionů EUR a do programu Media 750 milionů EUR. Celkem tedy plánují výdaje ve výši 1,365 miliardy EUR (cca 40 miliard korun). Tyto částky ovšem zdaleka nedosahují výše, kterou navrhovala Evropská komise.

Prostředky, které jsou v EU vyčleněny pro podporu kultury, jsou odpovídajícím způsobem sníženy a poskytují se pouze jako příplatky, nikoli jako klasické financování.

2.8 Vztahy EU se třetími zeměmi

Kultura je důležitou součástí hlavních programů a nástrojů EU pro spolupráci i bilaterálních dohod EU se třetími zeměmi. Jako příklad může být uvedena Dohoda z beninského největšího města Cotonou se státy africké, karibské a tichomořské oblasti, Program sousedství a partnerství se sousedními zeměmi a Ruskem a nástroj rozvoje a spolupráce týkající se Asie a Střední a Latinské Ameriky. Kultura je také klíčovým prvkem spolupráce s Radou Evropy, která umožnila společnou realizaci Dnů evropského dědictví a některé činnosti v zemích západního Balkánu.

³² *Ministerstvo kultury* [online]. 2007 [cit. 2010-11-07]. *Ekonomika kultury v Evropě*, studie vypracovaná pro Evropskou komisi. Dostupné z WWW: mkcr.cz.

Ve všech rozvojových oblastech světa je již mnoho let v rámci finanční a technické pomoci Unie prováděna velká řada kulturních projektů a programů. Cílem těchto kulturních činností je ochrana a obnova památek, výroba a oběh uměleckých děl, vznik nebo obnova muzeí, místní budování kulturních objektů, podpora začínajících umělců a organizace hlavních kulturních událostí. Evropská komise také řídí fondy a činnosti, které podporují vznik a posílení kulturního průmyslu v partnerských zemích, především co se týče kinematografie a audiovizuálního odvětví, a prosazují místní přístup ke kultuře a kulturní rozmanitost v třetích zemích. S tím je úzce spojeno i to, že se Unie více zaměřuje na prosazování podpory lidských práv včetně ochrany a podpory kulturních práv, práv domorodých obyvatel i práv menšin a lidí na okraji společnosti.

Mezi základní cíle takovýchto činností patří samozřejmě i mezikulturní dialog, který je jedním z hlavních nástrojů pro mír a prevenci konfliktů. Prioritní činnosti byly v tomto ohledu zahájeny na popud poradní skupiny zřízené předsedou Evropské komise, které také mimo jiné vedly k založení euro-středomořské Nadace Anny Lindh pro dialog mezi kulturami v Alexandrii a k zahájení zvláštní debaty o kultuře v rámci politických dialogů s mnoha třetími zeměmi.

Evropská komise také nedávno začala posilovat svou veřejnou diplomacií zahraniční politiku v oblasti kulturních událostí. Často také zapojuje do spolupráce kulturní instituce členských států a členské státy navzájem, aby třetím zemím zprostředkovala důležité informace o Evropě, její identitě a zkušenostech při budování mostů mezi různými kulturami.

Na obecnější úrovni předložila Evropská komise víceleté tematické programy v rámci finančních výhledů 2007 – 2013 s cílem financovat intervence Společenství zaprvé v rozvojových zemích a oblastech a zadruhé na mezinárodní úrovni. Tematické programy „Investice do lidí“ a „Nestátní subjekty a místní orgány v rámci rozvoje“ doplní geografickou spolupráci, která probíhá v rámci strategických dokumentů o jednotlivých zemích v oblasti kultury. Poslední průzkumy veřejného mínění jasně ukazují, že pod tlakem globalizace si většina evropských občanů přeje, aby přítomnost Evropy ve světě byla zřetelnější a aby její vnější politika dobře odrážela její hodnoty. Kultura se samozřejmě nachází v centru tohoto multilaterálního přístupu usilujícího o dosažení shody.

Úmluva UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů vstoupila rychle v platnost, což svědčí o nové roli kulturní rozmanitosti na mezinárodní úrovni: Společenství a členské státy se jako strany zavázaly k posilování nového kulturního pilíře správy v celosvětovém měřítku a udržitelného rozvoje, a to především zvýšením mezinárodní spolupráce.

3. Projekt „Evropské hlavní město kultury“

Evropa byla po celou dobu své historie místem neobyčejně plodného a různorodého uměleckého vývoje a městský život hrál zásadní úlohu při vytváření a působení evropských kultur. To, že města byla a jsou hybnou silou kulturního vývoje, bylo určující při zavádění zcela ojedinělé iniciativy EU v polovině 80. let. Ideou se stalo zasadit se o užší a přátelštější sbližování národů Evropy formou, která je schopna podpořit základní myšlenky EU. Zavedením akce Evropského hlavního města kultury se započala zcela nová a ojedinělá kapitola EU, která se za dobu pětadvaceti let svého působení stala jedním z nejúspěšnějších evropských projektů vůbec.

3.1 Vymezení pojmu „Evropské hlavní město kultury“

Evropské hlavní město kultury je titul, který je vždy propůjčován na jeden rok Evropskou unií jednomu či více evropským městům, která díky němu mají po celý rok možnost představit Evropě svůj kulturní život a jeho rozvoj. Projekt Evropské hlavní město kultury je nástrojem sbližování národů Evropy, přispívá k podpoře bohatství, rozmanitosti a společných rysů evropských kultur a pomáhá zlepšit vzájemné porozumění mezi občany Evropy prostřednictvím bohatého kulturního odkazu.

Mezi lety 2005 až 2019 proběhne akce Evropské hlavní město kultury ve všech 27 členských státech Evropské unie. Jejich pořadí je uvedeno v příloze Rozhodnutí č. 1622/2006/ES a bylo stanoveno na základě společné dohody s členskými státy. Každý rok od roku 2011 se tato akce bude moci konat ve dvou z 27 členských států, jednom městu ze staré a jednom z nové členské země EU.

Původně byla tato města volena na základě kulturní historie, naplánovaných akcí a schopnosti projekt podpořit finančními prostředky a infrastrukturou. Nová studie z roku 2004, vypracovaná Robertem Palmerem pro Evropskou Komisi, nyní považuje udělení titulu spíše jako podnět ke kulturnímu vývoji a změnám v daném městě a jeho výběr je proto spojen s hodnocením mnoha faktorů.

Města díky tomuto projektu dále mohou ukázat svou jedinečnost i různorodost, představit své kulturní dědictví i odvážné plány do budoucna a přiblížit rozmanitou kulturu nejen jeho

obyvatelům, ale i občanům celé Evropy. Město, které získá titul Evropské hlavní město kultury, má šanci zviditelnit se, posílit svou kulturní scénu, realizovat odvážné projekty, zapojit do kulturního života širokou veřejnost, navázat mezinárodní kontakty, vybudovat nová kulturní centra a stát se jedním z center kulturní Evropy.

Od poloviny 80. let do dnešní doby se tento nápad stal jedním z nejúspěšnějších evropských projektů a jeho úspěch spočívá v přitažlivosti a přínosu pro ty, kdo se projektu zúčastní. Titul Evropské hlavní město kultury je udílen městům pouze za nové a originální projekty, jež dokážou svou razancí a neotřelostí upoutat lokální i evropské publikum a které mohou přinést kandidujícímu městu, případně regionu, dlouhodobý užitek. Titul sám o sobě není jen metou, které má být dosaženo a není tedy jevem okamžiku, který s předáním vavřínů zaniká v zapomnění. Je třeba udržovat jeho hodnoty a odkaz s ním spojený. I z tohoto důvodu se předpokládá minimálně šest let finanční podpory a soustředěné práce, na níž se podílí organizátoři, umělci, veřejnost a úřady.

Města, kterým je titul Evropské hlavní město kultury udělen, těží z jeho popularity a prestiže, profitují z růstu turismu i investic a zařazují se trvale mezi "*viditelné*" body na mapě kulturní Evropy. Podstatné ovšem je, že pozitivní efekty přetrvávají i dlouho po předání štafety následnickým městům – zúročují se vlivy dlouhodobých projektů, investice do nových objektů sloužících kulturním aktivitám a co je vůbec nejdůležitější – kulturní atmosféra ve městě je projektem na mnoho let vynesena na novou, kvalitativně vyšší orbitu.³³

3.2 Historie Evropského hlavního města kultury

Ve smlouvách o založení Evropských společenství z roku 1957 (Římské smlouvy) se nepředpokládala žádná specifická společná kulturní politika. Přesto už od roku 1977 byly pořádány první společné kulturní akce členských států ES. Jako nejlepším příkladem může být vyhlášení „*Hlavního města evropské kultury*“.³⁴

Tak jako každý jiný začátek nového projektu má svůj první impuls, mělo i Evropské hlavní město kultury svůj impuls, své první rozhodnutí se k realizaci. Samotná idea se prý totiž zrodila během rozhovoru francouzského ministra kultury Jacka Langa, když v lednu 1985

³³ *Ostrava 2015* [online]. 2010 [cit. 2010-04-29]. Co je Evropské hlavní město kultury?. Dostupné z www.ostrava2015.cz.

³⁴ SCHRÖTTER, Hans Jörg. *Aktuální slovník Evropské unie: politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Praha : Brána, 2003. 215 s. ISBN 80-7243-167-6.

společně s Melinou Mercouri čekali na athénském letišti na odlet letadla a vedli velmi živý rozhovor na téma celoevropské kultury.

S následnou koncepcí projektu Evropské hlavní město kultury posléze přišla roku 1985 herečka, zpěvačka, odbojářka a posléze rovněž řecká ministryně kultury Melina Mercouri. Tato inspirativní žena chtěla podnítit zájem občanů o kulturu v místě, kde žijí, dát příležitost jejich tvořivosti na úkor setrvačnosti *"kulturního provozu"* a vytvořit prostor pro výměnu myšlenek, projektů a kontaktů napříč Evropou.³⁵

Nejdříve se výběr omezoval spíše na města, která byla spojována s určitým kulturním dědictvím, a proto byla ve většině případů vybírána hlavní města z daného státu. S přelomem tisíciletí se ale od tohoto přístupu upustilo a zdůrazňují se více plány na další kulturní rozvoj.

V roce 2010 tomu bylo přesně pětadvacet let od založení této neobyčejné iniciativy a Evropská komise oslavila výročí Evropského hlavního města kultury začátkem tohoto roku. Při této příležitosti uspořádá v Bruselu konferenci a výstavu, které se zúčastní více než 400 zástupců bývalých, současných a budoucích hlavních měst kultury a řada dalších kulturních činitelů.

„Tato iniciativa je jasnou ukázkou angažovanosti EU, pokud jde o kulturní rozmanitost, a rovněž toho, jak kultura může Evropany sjednocovat. Rád bych poděkoval všem městům, která během svého působení jako hlavní města kultury zvýraznila Evropu, a Evropským hlavním městům kultury přeji do dalších 25 let vše nejlepší,“ uvedl předseda Barroso.³⁶

Komisařka pro vzdělávání, kulturu, mnohojazyčnost a mládež Androulla Vassiliou uvedla: *„Dvacáté páté výročí bude příležitostí k zamyšlení nad ohromným úspěchem iniciativy Evropská hlavní města, která je hybnou silou tvořivosti, vytváření pracovních příležitostí, sociálního začleňování, obnovy a cestovního ruchu. Iniciativa je jednou z nejuznávanějších kulturních akcí v Evropě a pevně věřím, že i v dalších 25 letech bude reprezentovat to nejlepší v Evropě.“*

³⁵ Ostrava 2015 [online]. 2010 [cit. 2010-04-29]. Co je Evropské hlavní město kultury?. Dostupné z www.ostrava2015.cz.

³⁶ Ostrava 2015 - Kandidát na titul hlavní město kultury [online]. 2010 [cit. 2010-03-27]. Ostrava 2015. Dostupné z www.ostrava2015.cz.

Do dnešního dne bylo za Evropské hlavní město kultury zvoleno již 42 měst z EU i mimo ni. Do roku 2019 by se Evropským hlavním městem kultury mělo stát dalších minimálně 18 evropských měst. Celkový přehled Evropských hlavních měst kultury od roku 1985 a kandidátských měst na tento titul do roku 2019 se nachází v závěru této práce v Příloze č. 1. Podrobnější historii v kontextu evropského práva se věnuje Kapitola 2.3, v níž jsou uvedeny hlavní milníky Evropského hlavního města kultury.

3.2.1 Melina Mercouri

„Kultura, umění a kreativita jsou stejně důležité jako průmysl, obchod a ekonomika.“ To je poselství, které nám vedle myšlenky Evropského hlavního města kultury zanechala před patnácti lety slavná řecká herečka, bojovnice za demokracii, zpěvačka a politička.³⁷

Amalia – Maria Mercouri se narodila 18. října 1920 v Athénách v Řecku (viz. Obrázek č. 3.1 Melina Mercouri). Pocházela z rodiny známých politiků: její dědeček Spyros Mercouris byl po čtyři volební období starostou Athén. Tatínek Stamatis Mercouris byl členem parlamentu a důstojník kavalérie. Vystudovala herectví a úspěšně ztvárnila několik divadelních i filmových postav. Mezinárodní věhlas získala rolí prostitutky ve filmu Nikdy v neděli z roku 1960. Za ni byla nominována na Oscara a na Zlatou palmu v Cannes.

Obrázek 3.1 – Melina Mercouri

Zdroj: www.notrecinema.com

Během vojenské diktatury v Řecku v letech 1967 – 1974 byla zbavena občanství a žila ve Francii. Bojovala za demokracii a posílení národní kultury. V této době se stává politickou aktivistkou a i v tomto snažení dosáhne mezinárodního úspěchu a uznání. Po pádu diktatury

³⁷ Ostrava 2015 [online]. 2010 [cit. 2010-04-29]. Melina Mercouri zakladatelka projektu. Dostupné z www.ostrava2015.cz.

se Melina Mercouri vrací zpět do Řecka a roku 1981 se jako první žena v historii země stává ministryní kultury. Usiluje o to, aby se kultura stala součástí každodenního života lidí, aby pronikala i do škol, mezi děti, aby se její význam posílil v médiích.

Pod její záštitou vzniká projekt na podporu umění a kultury ve vzdělávacím systému Melina Project – Education and Culture, do něhož se zapojilo 82 škol v celém Řecku. Její jméno nese i Mezinárodní cena pro zachování a rozvoj kulturní krajiny (Melina Mercouri International Prize for the Safeguarding and Management of Cultural Landscapes), která se uděluje od roku 1997.

Její snahy o sdílení kulturního dědictví mezi jednotlivými zeměmi roku 1985 získávají podobu projektu Evropského města kultury, který se stal jejím největším politickým a kulturním počinem. Melina Mercouri zemřela 6. března 1994 v New Yorku. Bylo jí 73 let. Šestý březen byl vyhlášen „*Melina Mercouri Day*“ a na její počest je v tento den vstup do všech muzeí v Řecku bezplatný. Její jméno se stalo synonymem pro rozhodnost a fair play.

3.3 Evropské hlavní město kultury v právu Evropské unie

Obdobně jako u jiných oblastí zájmů EU je i kulturní politika upravena obecně v primárním právu a následnou legislativní úpravou Evropského hlavního města kultury se konkrétněji zabývá sekundární právo EU, především v podobě rozhodnutí.

3.3.1 Právní úprava Evropského hlavního města kultury v historickém kontextu

Jak již bylo uvedeno výše, hlavní iniciátorkou vzniku iniciativy Evropského hlavního města kultury byla řecká ministryně a herečka Melina Mercouri z Řecka. Řecko v té době bylo již pátým rokem členem EU, která tehdy měla deset členských států, jejichž ministři odpovědní za kulturní záležitosti se 13. června 1985 shodli na Usnesení o každoroční akci „*Evropské město kultury*“. Toto Usnesení lze nalézt v Úředním věstníku EU pod pořadovým číslem 85/C153/02.

V tomto dokumentu bylo stanoveno, že základním cílem je především přivést evropské národy k těsnější spolupráci a podpořit širší evropskou kulturní spřízněnost. A také zpřístupnit evropské veřejnosti některé kulturní aspekty dotčeného města, regionu nebo země. Předpokladem nutným pro výběr města, které se mělo stát Evropským městem kultury, bylo, zda město splňuje dvě podmínky, bohatou kulturní historii a současný moderní rozvoj. Dále

také bylo stanoveno, že země, ve kterých se budou titulovaná města nacházet, budou za sebou následovat v abecedním pořádku a každým rokem může být vybráno pouze jedno město. Velký důraz byl kladen na propagaci i informovanost.

S postupným rozšiřováním EU se nové členské státy stávaly hostiteli Evropského města kultury, některé země i opakovaně. Roku 1999 proto došlo k úpravě legislativy a pravidel stanovených pro Evropské město kultury. Dne 25. května 1999 bylo přijato Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1419/1999/ES o zavedení akce Společenství na podporu projektu „*Evropské hlavní město kultury*“ pro roky 2005 až 2019. Jak lze vyčíst z označení tohoto rozhodnutí, změna se týkala již samotného názvu, kdy původní název Evropské město kultury byl přejmenován na „*Evropské hlavní město kultury*“.

Tohoto rozhodnutí předcházely diskuze a přijetí Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 719/96/EHS ze dne 29. března 1996 o zavedení programu pro podporu umělecké a kulturní činnosti evropského rozměru (Kaleidoskop) a Radou přijaté rozhodnutí o kulturní budoucnosti v Evropě, ve kterém byly předloženy návrhy na vypracování a financování jednotného kulturního programu, do kterého bude začleněna akce „*Evropské hlavní město kultury*“.

Cílem akce Společenství Evropské hlavní město kultury dle tohoto rozhodnutí bylo zhodnotit bohatství, rozmanitost a společné charakteristické rysy evropské kultury a podporovat větší vzájemné poznání mezi evropskými občany.³⁸

V té době byly také zpřísněny podmínky pro výběr měst, v rámci nichž města musela do své kandidatury zařadit návrhy upřesňující, jak navrhované město zamýšlí:

- a) zdůrazňovat kulturní směry a styly společné Evropanům, které toto město podnítilo nebo ke kterým významně přispělo,
- b) podporovat projekty, kterých se účastní kulturní představitelé z jiných měst členských států a které vedou k trvalé kulturní spolupráci, a podporovat jejich pohyb uvnitř Evropské unie,
- c) podporovat a rozvíjet tvůrčí práci, která je základním článkem každé kulturní politiky,

³⁸ EUR-Lex [online]. 2005 [cit. 2010-12-01]. Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 649/2005/ES ze dne 13. dubna 2005, kterým se mění rozhodnutí č. 1419/1999/ES o zavedení akce Společenství na podporu projektu Evropské hlavní město kultury pro roky 2005 až 2019. Dostupné z [www: eur-lex.europa.eu](http://www.eur-lex.europa.eu).

- d) zajistit mobilizaci a účast širokých vrstev obyvatelstva a zaručit tak společenský dopad akce a její pokračování přesahující rok konání projektu,
- e) podporovat přijetí občanů Unie a co nejširší možné rozšíření rozmanitých projektů s využitím všech multimediálních prostředků,
- f) podporovat dialog mezi evropskými kulturami a ostatními světovými kulturami a v tom duchu zhodnotit otevření se druhému a porozumění druhému, což představuje základní kulturní hodnoty,
- g) zhodnotit historické dědictví, městskou architekturu a kvalitu života ve městě.

Zajímavostí bylo, že od nabytí platnosti tohoto Rozhodnutí se akce Evropské hlavní město kultury mohou účastnit i evropské třetí země stojící mimo EU. Druhým zajímavým bodem tohoto rozhodnutí se stalo stanovení časového pořadí zemí, a to dle současného počtu členů EU na 15 let dopředu, dle něhož by byly podávány návrhy na Evropské hlavní město kultury na roky 2005 až 2019. Tento seznam ovšem stále nerespektoval blížící se rozšíření EU o deset nových zemí.

Uvedené časové pořadí se omezovalo pouze na členské státy v době přijetí rozhodnutí dne 25. května 1999. Ovšem již článkem 6 Rozhodnutí č. 1419/1999/ES bylo stanoveno, že uvedené rozhodnutí lze přezkoumat zejména s ohledem na budoucí rozšíření Evropské unie, a proto po rozšíření z roku 2004 bylo důležité umožnit novým členským státům podávat během krátké doby návrhy v rámci projektu Evropské hlavní město kultury a to aniž by se změnilo pořadí ostatních členských států, aby od roku 2009 až do konce současné akce Společenství bylo každý rok v členských státech možné vybrat dvě hlavní města.

Roku 2005 proto bylo přijato Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 649/2005/ES, kterým se mění Rozhodnutí č. 1419/1999/ES o zavedení akce Společenství na podporu projektu Evropské hlavní město kultury pro roky 2005 až 2019. V rámci tohoto Rozhodnutí byl tedy seznam a časový harmonogram doplněn o deset nových zemí přistoupivších roku 2004. A od roku 2009 se začaly vyhlašovat vždy dvě Evropská hlavní města kultury, jedno ze starých zemí EU a jedno z nových zemí. Česká republika byla přiřazena k Belgii ke společnému roku 2015.

Ovšem již o rok později bylo třeba přijmout nové rozhodnutí, neboť roku 2007 měly k EU přistoupit, a také přistoupily, nové země, Bulharsko a Rumunsko.

V roce 2006 proto vstoupilo v platnost Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1622/2006/ES o zavedení akce Společenství na podporu projektu „Evropské hlavní město kultury“ pro roky 2007 až 2019. Tímto rozhodnutím nabyl projekt Evropské hlavní město kultury nového rozměru a nové kvality. Nejen že do této iniciativy začlenil nové členské země, ale především zavedl nová pravidla a postupy výběru pro kandidující města. Tímto Rozhodnutím bylo také zrušeno Rozhodnutí č. 1419/1999/ES. Bližším úpravám, platným od roku 2006 se věnuje následující kapitola.

3.4 Výběr kandidátů a postup při udílení titulu

Jak již bylo uvedeno výše, v roce 2006 vstoupilo v platnost Rozhodnutí 1622/2006/ES, které zavedlo nová pravidla a principy spojená s průběhem výběru Evropských hlavních měst kultury, jakožto i pořadí států reprezentujících tento titul. Z důvodů změny právních předpisů vznikl časový nesoulad jednotlivých fází projektu pro výběr kandidátů na roky v letech 2011 a 2012. Pro potřeby této diplomové práce se jimi blíže nebudu zabývat a zaměřím se na postup jmenování měst na rok 2013 a následující roky, který je již nyní závazný pro česká kandidátská města a proto aktuální.

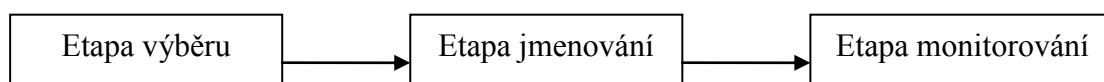
3.4.1 Jak může být město jmenováno Evropským hlavním městem kultury

Jak již bylo zmíněno, výběrové řízení je stanoveno právním předpisem, tzv. „rozhodnutím“ a od 1. ledna 2007 je platným rozhodnutím vztahujícím se na projekt Evropské hlavní město kultury Rozhodnutí č. 1622/2006/ES. V ní je mimo jiné stanoveno, že jediným orgánem oprávněným ke jmenování města Evropským hlavním městem kultury je Rada ministrů EU a úkolem Evropské komise, přesněji jejího generálního ředitelství pro vzdělávání a kulturu je monitorování výběru měst a potřebná agenda s tím spojená.

3.4.2 Postup jmenování měst na rok 2013 a následující roky

Postup jmenování měst na rok 2013 a následující roky probíhá ve třech hlavních etapách, etapě výběru a etapě jmenování a následného monitorování jak také uvádí Obrázek č. 3.2.

Obrázek 3.2 Etapy výběru Evropského hlavního města kultury

Zdroj: Vlastní zpracování

a) Etapa výběru

Tato etapa je z časového hlediska dlouhodobá a velmi náročná. Dělí se na předběžný a konečný výběr, jejich průběh je uveden níže.

Etapa předběžného výběru se započíná šest let před rokem konání akce a každý z dotyčných členských států zveřejní výzvu k podávání žádostí určenou městům, jež by mohla mít o titul zájem. Města mají lhůtu deseti měsíců pro podání žádostí, tj. prezentaci základních rysů programu na daný rok. Města ucházející se o titul mohou obdržet informace na informační schůzce, kterou ve výše uvedené lhůtě uspořádá příslušný členský stát. V každém z dotyčných členských států poté zasedá porota. Tato porota je složena ze třinácti členů: šest odborníků jmenuje dotyčný stát, sedm jmenují evropské orgány. Členy poroty navrhuje evropské orgány na dobu tří let takto: dva členy navrhuje Evropský parlament, dva Rada, dva Komise a jednoho Výbor regionů. Těchto sedm „evropských“ odborníků je jmenováno na tři roky a jejich složení se obnovuje po třetinách (v pořadí 2+2+3).

Evropští odborníci pomáhají „národním“ odborníkům z obou dotyčných členských států při hodnocení žádostí s ohledem na požadované cíle a kritéria. Porota následně sestaví krátký seznam měst, která budou nadále přicházet v úvahu, a vydá doporučení týkající se potřebných úprav a rozšíření jejich programů. Pravidla soutěže, včetně pravidel pro hlasování a prezentaci žádostí před porotou, jsou stanovena ve výzvě k podávání žádostí nebo v oficiálním dokumentu zveřejněném dotyčným členským státem.

Po těchto krocích probíhá konečný výběr. Města vybraná v první fázi mají poté několik měsíců na úpravu a rozšíření svého programu. Tyto podrobné materiály, které musí obsahovat určité množství informací a jsou předloženy na druhém zasedání poroty v každém z obou členských států. Zasedání se uskuteční 9 měsíců po předběžném výběru. Porota následně navrhne jedno město pro každý z dotyčných států a poskytne rady týkající se dalšího průběhu příprav.

b) Etapa jmenování

Na základě zpráv příslušné poroty představí každý z obou členských států jedno navržené město a jeho žádost evropským orgánům. Rada ministrů Evropské unie úředně jmenuje obě města, která se stanou Evropskými hlavními městy kultury o čtyři roky později. Po jmenování

poskytuje oběma městům při přípravě akce podporu monitorovací a poradní výbor skládající se ze sedmi osobností jmenovaných evropskými orgány.³⁹

c) Monitorování

Poté, co Rada ministrů EU úředně jmenuje příslušné město Evropským hlavním městem kultury, následují fáze monitorování a poradenství. Během této fáze, jak již bylo uvedeno výše, dohlíží nad dalším průběhem příprav města výbor mezinárodních odborníků (nazvaný monitorovací a poradní výbor) složený ze sedmi nezávislých osobností jmenovaných Komisí, Evropským parlamentem, Radou a Výborem regionů.

Působení tohoto výboru umožní:

- hodnotit stav pokroku v přípravách,
- poskytovat rady a
- kontrolovat, zda jsou program a závazky, na jejichž základě byla města vybrána (zejména co se týče splnění kritérií týkajících se evropského rozměru a kategorie „*město a občané*“, viz. níže) skutečně dodržovány.

Za tímto účelem se mohou struktury pověřené realizací programů a orgány dotyčných měst v průběhu fáze monitorování setkat s monitorovacím a poradním výborem na dvou zasedáních, přičemž první z nich se uskuteční dva roky a druhé osm měsíců před zahájením akce.

Dva roky před zahájením akce se monitorovací a poradní výbor z podnětu Komise setká se strukturami pověřenými realizací programů a orgány obou měst jmenovaných Evropskými hlavními městy kultury. Nejpozději tři měsíce před tímto setkáním předloží struktury pověřené realizací programů obou hlavních měst kultury Komisi zprávu o pokroku, pokud jde o programy představené v rámci výběru a závazky přijaté v daném období. Zpráva, kterou každé z měst předloží, je založena na tematických okruzích uvedených v žádosti. Obsahuje informace o dosaženém pokroku v porovnání s odpověďmi uvedenými v dotazníku ve stadiu výběru. Na základě tohoto dokumentu a setkání se zástupci dotyčných měst vypracuje výbor zprávu o stavu příprav akce a o dalších potřebných krocích.

³⁹ *Ministerstvo kultury* [online]. 2010 [cit. 2010-03-27]. Evropské hlavní město kultury. Dostupné z www.mkcr.cz.

Nejpozději osm měsíců před začátkem akce se monitorovací a poradní výbor opět sejde se strukturami pověřenými realizací programů a orgány obou měst jmenovaných evropskými hlavními městy kultury, aby zhodnotil přípravné práce, jež byly do té doby provedeny, a posoudil, jaká opatření by ještě měla být přijata.

Nejpozději tři měsíce po tomto setkání předloží struktury pověřené prováděním programů Komisi zprávu o pokroku vypracovanou podle stejných zásad jako předchozí zpráva. Tato zpráva rovněž uvádí, do jaké míry byla realizována doporučení výboru vydaná ve fázi průběžného monitorování. Komise a představitelé města se také zaobírají otázkou udělení ceny na počest Meliny Mercouri (viz. níže) a zahrnutím dané finanční částky do rozpočtu programu akce. Na základě tohoto dokumentu a setkání se zástupci dotyčných měst vypracuje monitorovací a poradní výbor závěrečnou zprávu o stavu příprav akce a o dalších potřebných krocích.

Cena na počest Meliny Mercouri

Na základě zprávy udělí Komise městům jmenovaným od roku 2010 cenu na počest Meliny Mercouri, a to pod podmínkou, že tato města splní své závazky přijaté ve fázi výběru a zohlední doporučení poroty a výboru vydaná ve fázi výběru a monitorování. Tato cena, která je udělena nejpozději tři měsíce před začátkem daného roku, má vedle peněžní hodnoty, jež je představována finanční částkou 1 500 000 EUR, má také čestnou hodnotu, jejíž ohlas ve sdělovacích prostředcích bude prospěšný jak pro dotyčná města, tak pro titul obecně. Tato cena se uděluje v plné výši nejpozději tři měsíce před začátkem daného roku.

3.4.3 Kritéria pro kulturní program

Všechna kandidující města se o titul Evropské hlavní město kultury ucházejí s předem stanoveným kulturním programem připraveným pro rok, v němž se budou případně prezentovat. Při přípravě kulturního programu, musí města přijmout za své, a zahrnout do projektu, kritéria stanovená pro vypracování projektu článkem 4 Rozhodnutí č. 1622/2006/ES. Těmito kritérii jsou Evropský rozměr projektu a kategorie Město a občané.

Evropský rozměr

Pokud jde o „Evropský rozměr“, stanoví Rozhodnutí č. 1622/2006/ES, že program:

- a) podporuje spolupráci mezi kulturními subjekty, umělci a městy z dotyčných členských států a jiných členských států v jakékoli kulturní oblasti,

- b) vyzdvihuje bohatství a kulturní rozmanitost v Evropě a
- c) zviditelňuje společné znaky evropských kultur.

Konkrétně by mělo kandidátské město poukázat na úlohu, kterou hrálo v evropské kultuře, na své vztahy, místo a příslušnost k Evropě a na svou současnou účast na evropském uměleckém a kulturním životě, spolu se svými specifickými rysy. Tento evropský rozměr může město rovněž pojmout jako dialog a výměny s jinými kulturami a umělci z jiných světadílů, jejichž prostřednictvím podporuje mezikulturní dialog.

Evropský rozměr projektu se navíc projevuje jeho celkovým začleněním do evropské činnosti v oblasti kultury a odpovídajícím provázáním s evropskými orgány a jejich politikami. Podporují se například veškeré konkrétní akce pořádané v evropském hlavním městě kultury, které odpovídají třem prioritám rámcového programu v oblasti kultury, tzv. programu „*Kultura*“. Těmito třemi prioritami jsou:

- a) posilovat nadnárodní mobilitu kulturních činitelů,
- b) podporovat nadnárodní pohyb kulturních a uměleckých děl a produktů,
- c) podporovat dialog mezi kulturami.

Výše uvedené prvky by měly být uspořádány tak, aby zajistily co největší zviditelnění akce a její skutečnou přitažlivost na evropské úrovni.

Město a občané

Druhý soubor kritérií, která by mělo splnit město ucházející se o titul Evropské hlavní město kultury, je nazván „*Město a občané*“. Slovo „*občané*“ zde ve zkratce označuje evropské občany a všechny občany trvale nebo dočasně žijící v Evropské unii. V rámci této kategorie program:

- a) podněcuje k účasti občany žijící v daném městě a jeho okolí a zvyšuje jejich zájem i zájem občanů z jiných zemí a
- b) je udržitelný a tvoří nedílnou součást dlouhodobého kulturního a sociálního rozvoje daného města.

Přitažlivost, ať už na místní či evropské úrovni, je jedním z klíčových cílů evropského hlavního města kultury: jakým způsobem by bylo možné přilákat nejen obyvatele daného města či země, ale též zahraniční turisty? V případě města, které se nachází například

v Pobaltí, by tato otázka mohla být formulována takto: čím by tato akce mohla zaujmout španělského nebo řeckého či třeba švédského turistu? Takovýmito otázkami by se kandidátská města měla zabývat. Z toho důvodu je třeba se vyhnout veškerým událostem výhradně místního významu.

Kromě zviditelnění akce je třeba podnítit skutečnou účast občanů daného města, regionu i širšího okolí. Tak budou mít občané i místní kulturní obec pocit, že jsou do akce zapojeni. Město by mělo vypracovat vyvážený projekt, který poukáže na zvláštnosti města jako na součást evropské kulturní rozmanitosti, učiní je přitažlivým pro mezinárodní veřejnost a současně vzbudí zájem a nadšení místních obyvatel.

Trvalý charakter události, která musí být součástí dlouhodobého rozvoje města: akce by měla představovat určitý impuls ze střednědobého a dlouhodobého hlediska. Podle tohoto kritéria by město mělo vytvořit program s trvalým účinkem, který zapadá do dlouhodobého rozvoje města a přesahuje pomíjivost jednotlivých kulturních akcí. Města se proto vyzývají, aby na základě této akce budovala dlouhodobé projekty a spolupráci. Tato akce tedy bude příležitostí, jež přispěje ke změně nebo k upevnění či rozvoji kulturní praxe ve městě.⁴⁰

3.5 Smysl, přínosy a vize udílení titulu

O tom, že Evropské hlavní město kultury je vysoce prestižní akcí, jakousi "*olympiádou v kultuře*", z jejíchž plodů občané města a regionu těží nejen v daném roce, ale i v letech následujících jsem se zmínil již v úvodních odstavcích této práce. Na tomto místě bych chtěl ještě více zdůraznit smysl tohoto titulu.

Hlavní ideou projektu je sblížování evropských národů s cílem podporovat evropskou kulturní spolupráci, neboť tato podpora pomáhá sjednocující se Evropě jak při vyznávání společných kulturních hodnot, tak při ochraně a rozvoji kulturního bohatství v jednotlivých státech. Města, která se pro daný rok stanou evropskou kulturní metropolí, jsou vyhledávaným cílem mnoha turistů, neboť dostávají novou tvář. Důležité je také připomenout nezastupitelnou úlohu samotných občanů, neboť na této proměně se podílejí i občané. A právě občané a města tak mají mimořádnou příležitost zviditelnit se v nebyvalém mezinárodním měřítku a ukázat kulturní bohatství a tradice, kterými disponují.

⁴⁰ Ministerstvo kultury [online]. 2010 [cit. 2010-03-27]. Evropské hlavní město kultury. Dostupné z www.mkr.cz.

Jednota, sounáležitost, úcta, obdiv, spolupráce a respekt asi nejlépe vystihují projekt Evropských hlavních měst kultury. A pokud existuje v dané zemi, v daném městě a u daných občanů chuť a vůle stát se Evropským hlavním městem kultury, jsou přínosy s toho plynoucí nepopíratelné a dlouhotrvající.

3.6 Příklady a některé zajímavosti Evropských hlavních měst kultury

V minulosti ocenění získaly jednak tradiční kulturní metropole jako třeba Athény, Amsterdam, Paříž, Krakov či Praha, která byla v roce 2000 vyhlášena hlavním městem kultury spolu s devíti dalšími evropskými městy a to ze symbolických důvodů. Evropským hlavním městem kultury byla také vyhlášena nemetropolitní města jako například Patras, Cork, Janov, Lille, Graz nebo Salamanca. V roce 2008 se středem pozornosti milovníků kultury staly Liverpool a norský Stavanger, v roce 2013 se evropskou kulturní metropolí stanou slovenské Košice, které zvítězily v konkurenci dalších osmi slovenských kandidátů, mezi nimiž byla města jako například Bratislava, Nitra nebo Banská Bystrica.

V minulém roce byly Evropskými hlavními městy kultury hned tři města, Essen, Pécs a turecký Istanbul a konkrétně jeho zvolení bylo jistým signálem Turecku, že není EU jeho kandidatura vstupu do EU lhostejná.

Organizátoři programu v Porúří především doufali, že jím přispějí k oživení zájmu o tuto silně urbanizovanou oblast v západním Německu, kde žije přes 7 milionů lidí. Na začátku minulého století byla totiž nejprůmyslovějším regionem Evropy, s bezpočtem dolů a oceláren. Bývalé továrny, vysoké pece a průmyslové kanály zde dnes často slouží jako turistické atrakce.

Istanbul chtěl zdůraznit svou úlohu na křižovatce evropských kultur a hranicích Evropy a Asie. Turecko, které je teprve kandidátem na členství v Evropské unii, není první nečlenskou zemí, která titul hlavního evropského města získala. V roce 2008 bylo hlavním evropským městem kultury norské město Stavanger.

Letošní rok patří titul Evropské hlavní město kultury těmto dvěma městům, jednak finskému Turku a estonskému hlavnímu městu Tallin.

V roce 2015 se Evropskými hlavními městy kultury měly šanci stát města z Belgie a České republiky. O belgickém městě Mons, jakožto jediném kandidátovi bylo de facto rozhodnuto od samého začátku. V České republice probíhal výběr mezi Plzní a Ostravou, přičemž rozhodnutím komise byla na titul Evropské hlavní město kultury jmenována Plzeň. Tomuto tématu bude blíže věnována čtvrtá kapitola této práce.

3.7 Iniciativy hlavních měst kultury mimo Evropu

Po vzoru velmi úspěšné iniciativy EU Evropských hlavních měst kultury začaly ve světě vznikat podobné projekty. Jejich cíle jsou mnohdy totožné s těmi evropskými, ovšem některé jsou vnímány jiným způsobem, což je dáno někdy až diametrální odlišností těchto oblastí od těch evropských, především jiným společenským a kulturním prostředím. Obdoba Evropského města kultury vznikla V Jižní Americe a na Arabském poloostrově.

3.7.1 Americké hlavní město kultury

Titul Americké hlavní město kultury byl založen roku 1997 Organizací amerických hlavních kulturních měst a od roku 1999 je každoročně propůjčován jednomu z měst. Doposud byla zvolena pouze latinskoamerická města. Vzor tohoto projektu a cenné zkušenosti čerpá Amerika z titulu Evropského hlavního města kultury.

Hlavní snahy projektu jsou zejména:

- a) snaha o kulturní integraci amerických zemí,
- b) snaha sblížit lidi jednotlivých národností, lépe se navzájem poznat se všemi odlišnostmi kultur a náboženství a sdílet společné kulturní dědictví a
- c) prezentovat kandidátská města v Americe i na jiných kontinentech a tímto vytvářet kulturní mosty napříč celým světem.

Americkým městem kultury se může stát kterékoli město nacházející se na americkém kontinentu, ovšem doposud se této iniciativy účastnila pouze města Střední a Jižní Ameriky. Od roku 2000, kdy se prvním americkým hlavním městem kultury stala mexická Mérida, byl titul udělen již 12 městům. Příkladem jsou města Panama City z Panamy, historické město Cuzco z Peru, hlavní město Brazílie Brasilia nebo současné Americké hlavní město kultury Santo Domingo reprezentující po dobu jednoho roku Dominikánskou republiku.

3.7.2 Arabské hlavní město kultury

Arabský poloostrov a přilehlá území je místem, kde se pomocí iniciativy Arabské hlavní město kultury snaží místní organizace napomoci kulturnímu, ekonomickému a politickému rozvoji a především posilovat svobodu a udržovat mír v této oblasti. Arabské hlavní město kultury je iniciativou dvou mezinárodních organizací, jednak Ligy arabských států a také UNESCO.

Aby byla vhodným způsobem podpořena arabská kultura a spolupráce v arabském regionu je úkolem tohoto programu každoročně vyhlásit jedno město Arabským hlavním městem kultury.

Arabské hlavní město kultury bylo vyhlášeno již o čtyři roky dříve než město americké a to roku 1996, kdy se prvním městem, které obdrželo tento titul, stala Káhira. Jedním z důvodů jejího výběru byla především její bohatá historie a neobyčejné kulturní dědictví a také to, že byla hlavním centrem turismu v Africe. Od jejího zvolení uběhlo přes patnáct let a za tuto dobu bylo vybráno dalších 14 měst afrického kontinentu a arabského poloostrova.

Začátek tohoto roku se stal významným kulturním dnem pro město Doha z Kataru, které bylo vyhlášeno Arabským hlavním městem kultury. Předchozím hlavním městem kultury byl Východní Jeruzalém. Dalšími městy byly například Tunis v roce 1997, Rijád nebo také Rabat.

Je nutno dodat, že americkým a arabským hlavním městům kultury chybí popularita a celková propracovanost celkového projektu, ve srovnání s koncepcí, s jakou vystupuje iniciativa EU. Ale i přesto na tyto kulturní akce kladen místními organizacemi velký důraz a je jim přikládán velký význam v posílení a prohloubení vztahů jednotlivých národů a kultur.

3.8 Výhled do budoucna

Projekt Evropské hlavní město kultury, měl být ve své historii již po roce 2004 zastaven, ovšem díky ohlasům, které přináší a úspěchům, kterých dosahuje je udílení cen stále živé a díky Rozhodnutí č. 1622/2006/ES a hodnotící Palmerově zprávě potrvá minimálně do roku 2019, čímž se 27 měst, ze všech 27 členských států EU, stane držiteli titulu Evropského hlavního města kultury.

EU si již dnes pohrává s dalším možným rozšířením své členské základny o nové evropské země. EU by v příštích letech pravděpodobně mohla být rozšířena o Chorvatsko, Makedoni a Turecko, které jsou kandidátskými zeměmi na vstup a dále o nové potenciální kandidáty, kterými jsou Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Island, Kosovo nebo také Srbsko. Tím by byl naplněn proces pozitivní diskriminace vedoucí k vtahování nových členů, kteří by rádi těžili se vzájemné spolupráce a nestali na okraji zájmů.

Tento fakt rozšíření je nutno vzít v potaz i při sestavování nového pořadí zemí, jež jednou budou hostit titul Evropské hlavní město kultury, který se dle neoficiálních zdrojů nezastaví ani po prozatím posledním roce 2019 a bude pokračovat.

Jak je těmito zdroji uváděno od roku 2020 by měla být Evropským hlavním městem kultury vyhlášena vždy tři města pro jeden rok. Do výběru zemí by také měly být zahrnuty státy Evropského hospodářského prostoru, které ovšem nejsou členy EU – Norsko a Švýcarsko, čímž by měla být posílená jednota Evropského kontinentu.

Na tomto místě je také dobré uvést jaké je předběžné pořadí zemí v letech 2020 – 2025 pro výběr měst na titul Evropské hlavní město kultury:

- a) 2020 – Rumunsko, Srbsko a Irsko
- b) 2021 – Řecko, Chorvatsko a Švýcarsko
- c) 2022 – Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Makedonie a Turecko
- d) 2023 – Norsko, Litva a Bosna a Hercegovina
- e) 2024 – Německo, Ukrajina a Albánie
- f) 2025 – Rakousko, Island a Černá Hora

Dle mého názoru projde ještě EU mnoha těžkými chvílemi ve svém fungování, ovšem co ji nikdo nevezme a co přetrvá dlouhá léta je kultura. Co se doposud povedlo díky Evropským hlavním městům kultury, to co bylo vybudováno a má potenciál ještě vzniknout, bude uchováno pro další generace a bude přispívat i nadále k sounáležitosti Evropanů a ke společné myšlence sjednocené Evropy.

4. Analýza výsledků soutěže „Evropské hlavní město kultury“ v ČR, její vyhodnocení a doporučení

Po pětadvaceti úspěšných letech od zahájení projektu a soutěže Evropské hlavní město kultury, nastal koncem roku 2010 čas na to, aby bylo vybráno i jedno město, které by v průběhu roku 2015 reprezentovalo ČR, společně s Belgickým městem, jako kulturní hlavní město EU. Výsledky tohoto klání jsou již nějaký čas známy. V roce 2015 ponese titul Evropského hlavního města kultury belgický Mons, kdy toto rozhodnutí padlo na základě vnitřní dohody v rámci Belgie. Česká republika volila jinou cestu a města tak soutěžila až do posledního okamžiku. Původně o titul soutěžila města tři – kromě dvou finalistů, Ostravy a Plzně, mezi nimi byl i Hradec Králové. Konečným vítězem se stala Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015.

4.1 Průběh soutěže „Evropské hlavní město kultury 2015“ v ČR

Jak již bylo popsáno v předchozí kapitole, je pořadí států, jejichž města se mohou stát evropskými hlavními městy kultury, pevně stanoveno na základě Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1622/2006/ES ze dne 24. října 2006 o zavedení akce Společenství na podporu projektu „*Evropské hlavní město kultury*“ pro roky 2007 až 2019. Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že Česká republika v tandemu s Belgií, respektive dvě města s těchto státních celků, budou žít kulturou během celého roku 2015.

I přesto, že rok 2015 se zdá být ještě v nedohlednu, je třeba se na něj pečlivě připravit, aby bylo možno dostát všem svým závazkům, které si kandidující města ve svých projektech určila za cíl. A také z tohoto důvodu se proces výběrů Evropského hlavního města kultury v ČR započal již 6. ledna 2009. Tohoto dne Samostatné oddělení EU Ministerstva kultury, pověřené představiteli EU, vyhlásilo výzvu k podání žádosti do soutěže o titul „*Evropské hlavní město kultury 2015*“. Tato výzva byla adresována městům, která se chtěla ucházet o titul „*Evropské hlavní město kultury 2015*“. Aby bylo učiněno takto stanoveným pravidlům žádost, musela města mající zájem o výše uvedený titul předložit své žádosti (tj. prezentaci základních rysů programu na daný rok) nejpozději do 31. října 2009. Slavnostní vyhlášení zahájení soutěže posléze proběhlo 10. února 2009.

4.1.1 Podmínky a kritéria přihlašovací žádosti

Pro samostatný výběr města bylo stanoveno, že tento bude probíhat ve dvou fázích, první předvýběrové fázi a druhé konečné výběrové fázi. V obou případech měly být jednotlivé žádosti hodnoceny 13ti člennou odbornou komisí, složenou ze sedmi zástupců evropských institucí a šesti českých porotců. Dle jednacího řádu - Soutěž o titul Evropské hlavní město kultury na rok 2015 v ČR – bylo stanoveno, že evropské instituce budou jmenovat sedm členů – Evropský parlament, Rada a Evropská komise budou jmenovat po dvou členech a Výbor regionů bude jmenovat jednoho člena Komise. Ministr kultury ČR bude jmenovat ostatních šest členů po konzultaci s Evropskou komisí.

Složení mezinárodní výběrové komise v jednotlivých kolech

K avizovanému počtu 13ti členů výběrové komise ani v jednom kole nedošlo a první výběr byl prováděn 12ti člennou komisí a druhý pouze 11ti člennou. Složení jejich členů včetně národností v obou kolech, jak uvádí Tabulka č. 4.1, bylo následující.

Tabulka 4.1 Složení výběrových komisí

Předvýběrové kolo	Výběrové druhé kolo
Sir Robert Scott, předseda komise (VB)	Sir Robert Scott, předseda komise (VB)
Roman Bělor, místopředseda komise (ČR)	Roman Bělor, místopředseda komise (ČR)
Olga Poivre d'Arvor, zpravodajka (ČR)	Olga Poivre d'Arvor, zpravodajka (ČR)
Eliška Fučíková (ČR)	Eliška Fučíková (ČR)
Manfréd Gaulhofer (Rakousko)	Manfréd Gaulhofer (Rakousko)
Danuta Glondys (Polsko)	Danuta Glondys (Polsko)
Jaroslav Kořán (ČR)	Jaroslav Kořán (ČR)
Michal Lukeš (ČR)	Michal Lukeš (ČR)
Pavla Petrová (ČR)	Pavla Petrová (ČR)
Andreas Wiesand (Německo)	Andreas Wiesand (Německo)
Mary McCarthy (Irsko)	Constantin Chiriac (Rumunsko)
Maria Michailidou (Řecko)	

Zdroj: Vlastní zpracování

Aby se města mohla účastnit soutěže, musela zajistit a vyplnit celou řadu rubrik žádosti, jako například různé aspekty akce. K dotazníku bylo také třeba přiložit další podklady v libovolném formátu, jejichž cílem bylo podpořit a doplnit odpovědi uvedené ve formuláři. K této dokumentaci bylo možno rovněž připojit jakýkoliv další komunikační prostředek, například logo (příklady log u příležitosti kandidatury viz. Obrázek č. 4.1).

Soutěžící města musela vzít v potaz skutečnost, že porota bude mít na posouzení všech žádostí omezenou dobu, a proto bylo všem doporučeno omezit rozsah dokumentace tak, aby obsahovala pouze zásadní informace přímo související s rokem, v němž se město chce stát evropským hlavním městem kultury. Poslední důležitou formalitou se stala množstevní podmínka, kdy žádost musela být podána v českém a anglickém jazyce a to hned ve 20 kopiích.

Obrázek číslo 4.1 - Loga Ostrava2015 a Plzeň2015

Zdroj: www.ostrava2015.cz

Zdroj: www.plzen2015.net

Ministerstvo kultury ČR dále připravilo na 10. února 2009, v Nosticově paláci v Praze, informační den pro kandidátská města na titul. V rámci tohoto dne byl prezentován samostatný projekt Evropské hlavní město kultury a také základní informace ze strany Evropské komise. Představeni byli již úspěšní kandidáti, město Lille, které bylo vybráno pro rok 2004 a také město Košice, které bude Evropským hlavním městem kultury v roce 2013.

Dne 25. března 2009 primátor statutárního města Ostrava Petr Kajnar oficiálně oznámil, že Ostrava bude kandidovat na titul Evropské hlavní město kultury 2015. V čele přípravného týmu stál filmový a televizní producent Čestmír Kopecký. Přihláška Ostravy do soutěže o titul Evropské hlavní město kultury 2015 byla k termínu 30. 10. 2009 odevzdána na Ministerstvo kultury ČR. Za Českou republiku se do soutěže o titul Evropské hlavní město kultury 2015 kromě Ostravy přihlásila také již zmiňovaná města Plzeň a Hradec Králové.

Dne 8. prosince 2009 proběhla na Ministerstvu kultury ČR prezentace projektů kandidujících měst. Ostrava postoupila spolu s Plzní do hlavního výběrového kola. Obě města pak následně do 30. června 2010 doplnila své přihlášky do soutěže.

Po krátké návštěvě delegace zástupců Evropské komise a Ministerstva kultury ČR v obou kandidátských městech a po prezentaci projektů Plzně i Ostravy na Ministerstvu kultury jedenáctičlenná porota 8. září 2010 rozhodla o vítězství města Plzně, které se pro rok 2015

stane Evropským hlavním městem kultury. K výběrovým kolům byly vyhotoveny písemné zápisy.

4.1.2 Zpráva z 1. kola řízení (předvýběrová fáze)⁴¹

Ministerstvo kultury ČR pozvalo výběrovou komisi na předvýběrové řízení, které se konalo v Praze ve dnech 7. a 8. prosince 2009. Přijaté přihlášky byly pozorně prozkoumány a komise konstatovala, že autoři přihlášek věnovali značnou pozornost dodržení cílů akce a splnění kritérií kulturního programu, stanovených v článku 4 Rozhodnutí rozdělených do dvou kategorií nazvaných „*Evropský rozměr*“ a „*Město a občané*“. Kandidující města byla zastoupena na nejvyšší úrovni, tj. svými primátory nebo jejich náměstky, a zasedání se zúčastnili experti z organizačních výborů jmenovaných jednotlivými městy.

Každému městu byla věnována jedna hodina a 15 minut, z toho 30 minut na prezentaci a 45 minut na otázky a odpovědi. Výběrová komise s potěšením konstatovala, že všechna tři města přistupovala k věci s nadšením a prokázala velký zájem o pořádání akce.

Hodnocení výběrové komise

Ve výběrové komisi proběhla všeobecná diskuse a v jejím závěru byla určena 2 města, která nejlépe splňují cíle procesu a kritéria stanovená v Rozhodnutí č. 1622/2006/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. října 2006. Členové výběrové komise se jednomyslně shodli, že do užšího výběru by měly postoupit Ostrava a Plzeň. Předpokládalo se, že tato dvě města svoje přihlášky dále dopracují podle kritérií a cílů požadovaných pro celou akci, a že se budou především držet uvedených doporučení výběrové komise.

Bylo konstatováno, že Hradec Králové sice předložil zajímavý projekt, avšak nebyl připraven vypořádat se s náročnými výzvami soutěže o Evropské hlavní město kultury a nedal úplné odpovědi na požadavky a kritéria této soutěže. Výběrová komise byla ale přesvědčena, že práce, kterou Hradec Králové své přihlášce věnoval, bude účinným stimulem pro kulturní život města a nepřijde proto nazmar.

⁴¹ *Ministerstvo kultury* [online]. Praha : 2009 [cit. 2011-02-28]. Zpráva z 1. kola soutěže o titul „Evropské hlavní město kultury 2015“ v České republice. Dostupné z [www: mkcr.cz](http://www.mkcr.cz).

Ostrava

Ostrava se ve své prezentaci před členy komise představila jako město, jehož rozvoj postrádal kontinuitu, což vedlo k vytvoření specifické kultury, která se značně liší od ostatních českých a moravských měst. Během ústní prezentace ostravského projektu kladli zástupci města velký důraz právě na tento aspekt. Na výběrovou komisi příznivě zapůsobilo, že v současném kontextu, kdy Ostrava prochází procesem obrovské kulturní transformace, chápe město zpracování projektu jako velkou reálnou výzvu. Zástupci města vyjádřili hluboké přesvědčení, že postoupí-li Ostrava do druhého kola, lze počítat s dostatečným zajištěním prostředků potřebných na financování akce, protože město je rozhodnuto rozvinout svůj kulturní život na skutečně mezinárodní úrovni. Na kulturu dnes jde 9 % celkového rozpočtu města. Členové výběrové komise ocenili myšlenky a návrhy směřující k naplnění „*poselství*“, které chce město sdělit jiným evropským městům a celé Evropě: „*Ostrava se chce stát skutečným multikulturním centrem a přitom si uchovat národní kulturu, respektovat základní hodnoty a zapojit do kulturních snah všechny svoje obyvatele včetně mladých lidí, seniorů i lidí s postižením*“.

Závěry výběrové komise:

Výběrová komise ocenila, že se projekt Evropského hlavního města kultury setkával v Ostravě s nadšením, a že Ostrava hodlala tomuto projektu dát novátorské pojetí. Velmi příznivě byla hodnocena i celá řada dalších aspektů – vysoká profesionální úroveň písemné i ústní prezentace a také záměr získat pro projekt jak místní obyvatele, tak zahraniční návštěvníky.

Komise se dále shodla na tom, že město má velký potenciál a tamní obyvatelé mají o projekt skutečný zájem. Prezentace a stejně tak i otázky a odpovědi byly plodné a zajímavé. Členové výběrové komise však konstatovali, že projekt byl dosud ve fázi rozpracování a byla v něm řada nejasností (zvláště ve finančních analýzách). Výběrová komise konstatovala, že náklady na program, plánované v Ostravě, byly vůbec nejnižší v celé historii soutěží a to pouhých 4,8 milionů EUR. Některé části rozpočtu byly nejasné a zvláště rozpočet na kulturní program byl nedostačující.

Výběrová komise si také nebyla jista, zda lze Ostravu přirovnávat k jiným průmyslovým městům Evropy. Jinými slovy, Ostrava si měla dále promyslet „*evropskou dimenzi*“. Byly také dále vyjádřeny určité pochybnosti kolem plánu „*Černá louka*“, který tvoří jednu

z hlavních položek na seznamu projektů. Plán je velmi ctižádostivý a vyžaduje značné finanční prostředky. Pokud jde o srovnání projektu „Černá louka“ s jinými evropskými projekty (areály), členové výběrové komise vyjádřili pochybnosti o možnosti/vhodnosti zevšeobecňování prezentovaných závěrů, protože je dobře známo, že ne všechny podobné developerské snahy se setkaly s úspěchem.

Plzeň

Členové výběrové komise konstatovali, že Plzeň jako centrum západních Čech je městem s dlouhou historií a prošla bohatým kulturním i průmyslovým rozvojem. Je to také město studentů, kteří představují reálný potenciál pro rozvíjení evropského rozměru kulturního života města. Kulturní infrastruktura města, blízkost německých hranic, dlouhodobé vztahy a kontakty s jinými evropskými městy – to vše tvoří vhodné předpoklady pro účast v soutěži o Evropské hlavní město kultury.

Závěry výběrové komise:

Výběrová komise poblahopřála městu k velmi originální prezentaci a uvedla, že Plzeň prokázala velké nadšení a vůli po dosažení titulu Evropské hlavní město kultury. Město má dobré regionální vazby a může počítat s velkou pomocí ze strany regionu. Programová část projektu byla ale poněkud nejasná a výběrová komise vyjádřila pochybnosti o její kvalitě.

Výběrová komise měla také pocit, že tým, který se věnuje přípravě soutěže, není ve všech aspektech dostatečně silný a že by se jeho úkoly měly podrobněji rozpracovat. Tým by měl růst. Tým musel dále rozvinout a více upřesnit „*Evropský rozměr*“. Chyběly také podrobnější údaje o výhledech financování (zdroje a částky). Členové výběrové komise se shodli, že předložený materiál představuje dobrý základ, ale že je třeba všechny jeho části upřesnit a dopracovat.

4.1.3 Zpráva z konečného výběru⁴²

Druhému kolu výběrového řízení předcházela dvoudenní návštěva měst, která byla vybrána v prvním kole. Návštěva Plzně se uskutečnila 6. září 2010 a Ostravy 7. září 2010. Delegaci tvořili členové výběrové komise, kteří byli doprovázeni zástupcem Evropské komise a zástupcem Ministerstva kultury ČR. Všichni členové výběrové komise měli včas k dispozici

⁴² *Ministerstvo kultury* [online]. Praha : 2010 [cit. 2011-02-28]. Zpráva z 2. kola soutěže o titul „Evropské hlavní město kultury“ pro rok 2015 v České republice. Dostupné z [www: mkcr.cz](http://www.mkcr.cz).

doplněné přihlášky obou měst. Města v užším výběru zaslala tyto přihlášky ve stanoveném termínu Ministerstvu kultury ČR (k 30. červnu 2010).

Závěrečné jednání komise se konalo v Praze, v budově Ministerstva kultury ČR dne 8. září 2010. Zúčastnilo se ho 5 evropských a 6 národních členů výběrové komise. Dva evropští porotci se omluvili, Erna Hennicot-Schoepges a Elisabeth Vitouch. Každé z obou měst vyslalo deset zástupců na závěrečnou prezentaci, která se skládala z 30ti minutové prezentace města, po které následovala 60ti minutová část otázek a odpovědí. Komise hodnotila oba projekty dle kritérií stanovených v čl. 4 Rozhodnutí („*Evropský rozměr*“ a „*Město a občané*“). Bezprostředně po jednání se konala tisková konference, na které byl slavnostně vyhlášen vítěz soutěže.

Hodnocení a doporučení výběrové komise

Komise v závěrečné zprávě ocenila, že obě města předvedla vysoce profesionální přístup a vynaložila velké úsilí považující tuto akci za důležitou příležitost k rozvoji jejich kulturního života a k využití kultury jako katalyzátoru místního rozvoje. Za zvláště pozitivní prvek komise pokládala zapojení sociálně-ekonomického prostředí měst, zejména velkých soukromých společností (sponzorů), do projektů. Komise vyhodnotila oba projekty jako zajímavé, poznamenávajíc, že města zvolila velmi rozdílný přístup.

Plzeň dosáhla vynikající rovnováhy mezi kulturními projekty plánovanými na rok 2015 a regenerací města. Projekt Ostravy byl více zaměřen na dlouhodobé urbanistické a architektonické ambice s cílem transformovat město a zejména proměnit stávající průmyslovou infrastrukturu v kulturní prostory. Komise ocenila zapojení občanských sdružení v Ostravě do vytvoření projektu a entuziasmus, s jakým přijala výzvu ke kulturní regeneraci města.

Komise pečlivě zvažovala, do jaké míry jsou projekty uskutečnitelné a reálné v daném časovém horizontu 4 let (do začátku roku 2015). Bylo připomenuto, že nejde pouze o to, co představuje udělení titulu „*Evropské hlavní město kultury*“ pro to které město, ale také o to, jaký přínos bude mít ono město pro Evropu. V tomto kontextu byl projekt Plzně vyhodnocen jako lépe odpovídající cílům a kritériím akce.

Následně komise doporučila, aby bylo město Plzeň jmenováno evropským hlavním městem kultury pro rok 2015. Poblahopřání městu Plzni k vítězství v soutěži bylo doprovázeno připomínkou úkolů, ke kterým se město zavázalo a které mají být dokončeny (jako je například nový divadelní komplex).

V závěrečném shrnutí Komise zdůraznila velký význam projektů Světovar a Techmania a dále očekává, že se plánované výměny s městem Mons a společné projekty uskuteční stejně jako celý program, který je ambiciózní a nákladný, ale věří, že se vše uskuteční v plánovaném rozsahu, a že bude v budoucnu dále rozvíjen.

Komise doufá, že Plzeň bude v budoucnu s Ostravou spolupracovat a dále připomněla, že udělení ceny Meliny Mercouri Evropskou komisí není dáno vítězstvím v soutěži automaticky. Město si cenu bude muset zasloužit tím, že splní všechny závazky, které jsou obsaženy v projektu, a že bude respektovat připomínky výběrové komise a monitorovacího výboru.

4.1.4 Formální náležitosti evropských institucí k dokončení výběru

Výběrová komise se zavázala, že předloží tuto zprávu Ministerstvu kultury a Evropské komisi. Tyto ji následně zveřejní na svých internetových stránkách. Posléze Vláda ČR formálně schválí návrh města Plzeň na titul „*Evropské hlavní město kultury*“ pro rok 2015 a oznámí to Evropskému parlamentu, Radě EU, Evropské komisi a Výboru regionů nejpozději do konce roku 2010. Toto oznámení bude doplněno odůvodněním návrhu založeným na zprávách výběrové komise. Evropský parlament může Evropské komisi nejpozději tři měsíce po obdržení návrhu předat své stanovisko. Rada ministrů EU, na doporučení Evropské komise vyhotovené s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu a odůvodnění vycházející ze zpráv výběrové komise, oficiálně jmenuje Plzeň evropským hlavním městem kultury pro rok 2015 v České republice na svém jednání v květnu 2011.

4.2 Vyhlášení vítězného města

Ihned po vyhlášení výsledků soutěže 8. září 2010, se ve všech českých periodikách objevily titulky informující o vítězství Plzně. Například Evropské noviny informovaly na své titulní straně, že: „*Plzeň se při rozhodování o výběru evropského města kultury na rok 2015 prosadila před Ostravou. Stane se tak evropskou kulturní metropolí spolu s belgickým městem Mons.*“ Článek dále pokračuje slovy o významu tohoto projektu. „*Závěrečná zpráva z roku 2005 posuzuje volbu Evropského hlavního města kultury jako jeden z nejlepších evropských*

projektů. Pro Plzeň znamená tento titul výzvu a vyvrcholení úsilí o rozvoj kulturního potenciálu města.“⁴³

Dle zpráv které přicházely, čekalo v Plzni na vyhlášení přibližně tři sta lidí, v Ostravě to bylo desetkrát tolik.

Velice emocionální chvíle okamžiku vyhlášení popisovali redaktoři Novojičínského Deníku z 9. září 2010. „*Téměř tři tisíce lidí se včera sešlo na Masarykově náměstí. Společně čekali, jak dopadne duel Ostravy a Plzně v boji o titul Evropské hlavní město kultury 2015. Společně věřili, že vítězství poputuje na severní Moravu. Pak to přišlo. Dvacet minut po šestnácté hodině oznámil předseda komise Robert Scott výsledek. Náměstí zavalilo hrobové ticho. Lidé upřeně hleděli na velkoplošnou obrazovku, kde probíhal přímý přenos z vyhlášení, a nechtěli výsledku uvěřit.*“⁴⁴

V článku Martina Pleva Místo radosti studená sprcha ve stejnojmenných novinách se píše: „*Smutek, zmar i slzy ovládly včera po šestnácté hodině odpolední Masarykovo náměstí v centru Ostravy. Tisíce lidí si vyslechly hořkou zprávu z úst předsedy týmu komisařů Roberta Scotta – Evropským hlavním městem kultury pro rok 2015 se stává Plzeň...*“

„*Pohodové odpoledne na Masarykově náměstí, kde se kvůli pestrému programu od druhé hodiny odpolední scházely stovky lidí, se ve zlomku vteřiny změnilo v místo zahalené smutkem. Měsíce příprav celé kandidatury, mnoho kulturních akcí, nadšení lidí a investované milióny jako by rázem přišly vniveč. Ostrava svůj boj proti Plzni včera odpoledne prohrála. Ostravané na náměstí místo jásotu sklopili smutně hlavy, stejně jako Daniel s černou tváří zobrazený v logu projektu Ostrava 2015.*“ Verdikt poroty byl těžkou ránou i pro tým Ostrava 2015 kolem Čestmíra Kopeckého, který pil stejně jako primátor kalich hořkosti přímo v Praze v budově ministerstva kultury.

V měsíčníku Ostravská radnice z října 2010 vyšlo prohlášení Ostravy k projektu: „*Nekandidujeme, ale pokračujeme.*“ „*Takové je rozhodnutí téměř všech, kteří se účastnili tvorby projektu na kandidaturu Ostravy na titul Evropské hlavní město kultury 2015, a to jsou*

⁴³ LOCHMANOVÁ, Jana. Plzeň - hlavní město piva a brzy také kultury. *Evropské noviny*. 2010, roč. 7, č. 09/2010, s. 16.

⁴⁴ KRUMPHOLZOVÁ, Tereza. Lidé nechtěli uvěřit. *Novojičínský deník*. 2010, č. 210, s. 5.

stovky odborníků i nadšenců. Tisíce Ostravanů pak fandili hlavně proto, že jim kandidatura nebyla lhostejná a patriotismus se posílil. Emoce opadly, odhodlání zůstalo.“⁴⁵

4.3 Ostrava 2015

Město Ostrava se v soutěži Evropské hlavní město kultury prezentovalo projektem, který byl zpracován a prezentován ve formě přihlášky. Úvodní slovo popisuje, co bylo cílem celého projektu a jaké ambice měl. „Uvědomujeme si, že setkání tří elementů město – kultura – impuls evropského rozměru je pro Ostravu zásadní příležitostí v úkolu, před nímž v současné době stojí. Není jím nic menšího než nalezení nové identity: zdárná transformace z byvšího centra těžkého průmyslu do postindustriálního města 21. století. Není to abstraktní ideový úkol: na jeho řešení čeká 1 300 000 obyvatel ostravského regionu. Snažili jsme se na stejnou úroveň postavit otázky a odpovědi, ostravské nálezy a ostravská hledání. To vše nám pomáhalo najít co nejúčinnější roli kultury v procesu, který Ostravu čeká v horizontu příštích let.

Jedním z principů našeho projektu je realistický idealismus. Co to znamená? Je to vytyčení ideálních, maximalistických cílů a zároveň pragmatická cesta k nim. Rozhodli jsme se postavit vedle sebe ideu a cíl, přijmout plán pro životaschopnou utopii. Představit si město jako prostor pro šťastný život v takové podobě, která může být skutečně realizována. Centrální část kandidátského projektu, plán výstavby Klastru Černá louka, je jeho faktickým, ale i symbolickým jádrem. Promítá se sem představa o těsném propojení kultury a občanského života. Leží tu také centrální impuls pro budoucí dlouhodobý rozvoj Ostravy. Je to projekt zároveň urbanistický, sociální, kulturní i vzdělávací. Otvírá Ostravu evropským impulsům a naopak – činí Ostravu atraktivnější pro Evropu.

Přijali jsme princip olympijské vesnice: žádná část projektu není jednorázová a pomíjívá. Všechny, včetně iniciační vlny aktivit Ostrava 2009 a Ostrava 2010, zůstávají městu jako nové kulturní události, transformační nástroje, seberefektivní kritéria pro budoucí vývoj. Jdeme cestou dlouhodobého kulturního vlivu na rozvoj a udržení města. V Ostravě nejde o nic menšího.“⁴⁶

⁴⁵ Nekandidujeme, ale pokračujeme. Ostravská radnice. 2010, č. 10/2010, s. 12.

⁴⁶ Ostrava černá louka : Kandidát na titul Evropské hlavní město kultury 2015. Ostrava : PressTerminal, 2009. 322 s.

První část projektu je věnována popisu města Ostravy a jeho postavení v Evropě a v Moravskoslezském regionu s odkazem na jeho pohnutou historii. Další kapitoly byly věnovány konkrétním klíčovým částem projektu Ostrava 2015. Tyto části byly celkově čtyři: jednak to byly kulturní programy, dále urbanistické projekty, vzdělávání, a také životní prostředí. Každá část byla podrobně popsána.

Projekt Ostrava 2015 počítal se dvěma základními strategiemi v oblasti kulturních programů. Tou první byla strategie Perpetuum mobile, jejímž prostřednictvím mělo být zajištění zapojení všech aktérů města, druhou měly být Slavnostní programy 2015, které zahrnovaly mimořádné kulturní projekty speciálně vytvořené renomovanými kurátory v deseti programových oblastech.

Část věnována stavbám představila projekt kulturního Klastru Černá louka, který dle slov jeho tvůrců: *„Nabízel – oproti jiným evropským kulturním klastrům – obohacení o další dimenzi. Přidanou hodnotou Klastru Černá louka byl sociální, sociologický a ekologický rozměr: klastr byl totiž pojímán jako celek životního prostoru. Nebyl určen jen pro návštěvníky, byl koncipován i jako místo pro samotný každodenní život těch, kteří v něm budou bydlet a žít spolu s těmi, kteří ho budou navštěvovat. Měl využít zelené a klidné prostředí jako prostor pro bydlení, volný čas, vyrůstání a dospívání dětí, jako rozšíření centra města. Synergicky měl umístit obytné budovy se školami všech typů od mateřské, základní až ke střední a propojit je s prostředím v zeleni, řekou a budovami Výstavního pavilonu, Divadla loutek, Koncertní síně, Městské galerie a dalších. Určitým novým pohledem byl i přístup k jeho uměřené velikosti, nákladnosti staveb a rekonstrukcí a náročnosti (ekologické, finanční a estetické). To vše pouhých pár metrů od centra města, což zásadně a natrvalo mělo ovlivnit atmosféru města.“*⁴⁷ Mezi další stavby, které byly projektovány, patřil investiční projekt soukromého investora „Nové Vítkovice“ a investiční projekt Moravskoslezského kraje Galerie výtvarného umění 21. století.

Zbýlé dvě části se zaměřily na aktivity v oblasti vzdělávání v oblasti managementu umění a zlepšením životního prostředí, ovšem těmto byl v přihlášce věnován jen nepatrný prostor. Celá publikace byla prostoupena mnoha význačnými osobnostmi, které měly k Ostravě svůj

⁴⁷ Ostrava černá louka : Kandidát na titul Evropské hlavní město kultury 2015. Ostrava : PressTerminal, 2009. 322 s.

vztah. Značná část textu je věnována odpovědím na základní otázky k projektu, které byly vyžadovány hodnotící komisí.

Velmi důležitou součástí přihlášky byl rozpočet sestavený pro roky 2010 – 2016, kterým by byl zajištěn hladký průběh celého projektu od samého podání kandidátky přes samotný klíčový rok 2015 až po následné roky, které by následovaly po vypršení platnosti titulu. Celkové zdroje na financování investičního a provozního rozpočtu byly plánovány ve výši 4,5 mld. Kč (180,8 mil. EUR). Z celkové částky mělo být v samotném roce 2015 vynaloženo 1,6 mld. Kč (62,3 mil. EUR), což představovalo 34,5 % rozpočtu. Celkové zdroje na financování investičního rozpočtu dosahovaly výše přes 3,7 mld. Kč (149,8 mil. EUR). Z nich měla být na výstavbu tzv. investic typu A (investic souvisejících s programem projektu Ostrava 2015) vynaloženo 2,7 mld. Kč (107,4 mil. EUR), tedy 71,7 % investičního rozpočtu, a na výstavbu tzv. investic typu B v rámci dobudování celkové podoby kulturního klastru Černá louka 1,1 mld. Kč (42,4 mil. EUR), tedy 28,3 % investičního rozpočtu. Tyto investice typu B dotvářely celkový unikátní charakter Klastru Černá louka, nesouvisel však přímo s programovými akcemi.

Nejvýznamnější podíly celkových investičních zdrojů byly soustředěny do let 2013 až 2015, kdy měly být postupně uvolňovány zejména zdroje města Ostravy a Moravskoslezského kraje. Pro vyloučení pochybností se v těchto letech měly uvolňovat finanční prostředky na uhrazení již provedených činností projektové přípravy nebo samotné výstavby. Předpokládalo se, že stavby v roce 2015 již budou zhotoveny. Celkové zdroje na financování provozního rozpočtu dosahovaly výše 775,1 mil. Kč (31 mil. EUR) a byly primárně soustředěny do roku 2015.

Většinu investičních i provozních nákladů nesl veřejný sektor, přičemž podíl jednotlivých zdrojů byl plánován následovně: Město Ostrava pro účely investic v souvislosti s přípravou města na projekt Ostrava 2015 schválilo dne 9. června 2010 na řádném jednání zastupitelstva příspěvek ve výši 2 mld. Kč (80 mil. EUR). Šlo o nejvýznamnější část celkového rozpočtu a při zachování výše dalších zvažovaných zdrojů financování měla být dostatečná k zajištění výstavby veškerých plánovaných investic (tzn. investic typu A i B). Dále město přislíbilo příspěvek i na provoz projektu Ostrava 2015 v podobě tvorby každoroční rezervy ve výši 40 mil. Kč (1,6 mil. EUR). V roce 2010 bylo plánováno tuto rezervu navýšit na 53 mil. Kč (2,1 mil. EUR). Moravskoslezský kraj měl investičně zajistit výstavbu nové budovy krajské

galerie v Ostravě v předpokládané výši 500 mil. Kč (20 mil. EUR) a deklaroval finanční podporu kulturních akcí projektu Ostrava 2015, které měly být zajišťovány v této galerii. Moravskoslezský kraj byl v rámci své schválené „Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 – 2016“ uváděn jako strategický partner a spolufinancující instituce.

Ostatní výnosy a dotace zahrnovaly fondy EU a iniciativu Jessica. Odhad pro investiční rozpočet byl získán na základě podrobné analýzy možnosti jejich čerpání a již příslibených dotací. Pro provozní rozpočet byly identifikovány možnosti čerpání z Regionálního operačního programu Moravskoslezsko, programů Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko, Příhraniční spolupráce ČR – Slovensko a Komunitárního programu EU Culture. Zároveň byly zohledněny i další provozní výnosy v podobě příspěvků od nadací a neziskových organizací. Cena Meliny Mercouri nebyla do zdrojů financování rozpočtu zahrnuta.

Státní zdroje na investiční i provozní rozpočet byly odhadnuty na základě předchozích jednání s Ministerstvem kultury. Upřesnění a dohoda o podpoře vítězného města v soutěži Evropské hlavní město kultury pro rok 2015 měl být předmětem dalších jednání s Ministerstvem kultury. Soukromé zdroje v rámci investičního rozpočtu představovaly částku na spolufinancování revitalizace Nových Vítovic (probíhají přípravné práce), která měla být financována převážně z fondů EU.

Soukromé zdroje v rámci provozního rozpočtu reprezentovaly sponzoring. Ten byl odhadnut na základě zkušeností ze stávajících akcí v regionu a na základě zkušeností jiných Evropských hlavních měst kultury. Výnosy z prodeje vstupenek a plnění v naturáliích byly jako zdroje financování (resp. způsob realizace plánovaných činností) uvažovány pouze pro potřeby provozního rozpočtu. Jejich výše byla odhadnuta kvalifikovaným odhadem zejména na základě zkušeností z již stávajících akcí v regionu a na základě zkušeností jiných Evropských hlavních měst kultury.

Celá přihláška byla doplněna o velké množství různorodých fotografií, které měly svými motivy přispět k propagaci a představení města (viz. Obrázek č. 4.2).

Obrázek 4.2 Ostrava ve fotografiích

4.4 Analýza dotazníkového šetření na téma Povědomí o projektu „Evropské hlavní město kultury“

V rámci diplomové práce bylo provedeno výzkumné dotazníkové šetření, které mělo za cíl zjistit povědomí o projektu Evropské hlavní město kultury a také o dvou finalistech, tedy o městech Ostravě a Plzni. Dotazník, s názvem Povědomí o „*Evropském hlavním městě kultury*“, byl respondentům prezentován k vyplnění po dobu tří po sobě jdoucích týdnů v prvním čtvrtletí roku 2011. Celý dotazník v originální podobě je umístěn v závěru této práce v Příloze číslo 2.

Dotazník, který obsahoval celkem 14 otázek, byl respondentům předložen ve dvou formách. Jednalo se jednak o klasickou papírovou formu a také o moderní elektronickou podobu dotazníku s možností vyplnění online na internetu. Obě dvě zvolené varianty si byly totožné. Ke zpracování dotazníku v internetové verzi byly použity dvě aplikace, jednak webová stránka Vypĺňto.cz a poté především online aplikace Dokumenty Google, která je plně kompatibilní s emailem Gmail, který je rovněž poskytován firmou Google.

4.4.1 Otázky dotazníkového šetření

Otázky v dotazníku byly rozděleny do tří skupin dle významu následných odpovědí. První skupina byla reprezentována skupinou otázek týkajících se přímo projektu Evropské hlavní město kultury a jeho povědomí o něm a znalosti případných jiných projektů EU v oblasti kultury. Druhá skupina otázek byla věnována městům Ostravě a Plzni a bližším znalostem o nich. Třetí závěrečná skupina otázek představovala průřezové otázky, které měly za cíl segmentovat respondenty dle pohlaví, věku, zaměstnání a bydliště.

V úvodu dotazníku byl přestaven tazatel, jeho specializace a také záměr, pro který byl dotazník vypracován (viz. Příloha č. 2). Po následném poděkování již následovaly otázky, které byly předmětem samotného šetření. Respondenti měli možnost vybírat právě jednu nebo alespoň jednu odpověď dle typu otázky. U některých otázek měli možnost svou odpověď doplnit v písemné formě, která ji takto měla upřesnit. Respondenti byli v několika otázkách vyzváni pouze k volné odpovědi bez možnosti výběru.

Otázka číslo 1. sloužila jako rozdělovací, jejím účelem bylo zpřístupnit zbylé otázky pouze těm respondentům, kteří znají projekt Evropské hlavní město kultury, proto ti, kteří odpověděli negativně, byli vyzváni k přejití na otázku číslo 11. a dále, aby bylo možno jejich účast zařadit do jednotlivých segmentů týkajících se pouze jejich osoby.

4.4.2 Četnosti použitých forem pro sběr dat pomocí dotazníku

V rámci papírové varianty distribuce dotazníku, bylo takto respondentům předloženo k vyplnění 93 předtištěných blanketů. Z tohoto počtu bylo správně vyplněno a vráceno ke zpracování 81 dotazníku. Návratnost takto zprostředkovaných dotazníku byla 87,1%. Dotazníků v elektronické podobě na stránce Vyplňto.cz bylo vyplněno 15. Klíčovým zdrojem sběru dat se stala aplikace Dokumenty Google, která umožnila provést výzkum na vzorku respondentů z nejrozličnějších míst ČR. Tuto možnost využilo, a dotazník online vyplnilo 103 respondentů. Celkem se dotazníkového průzkumu zúčastnilo 199 dotázaných.

4.4.3 Hypotézy pro dotazníkové šetření

Před samotným zveřejněním a distribucí dotazníku byly stanoveny konkrétní hypotézy, které se měly samotným výzkumem potvrdit či vyvrátit. Hypotézy byly stanoveny celkem ke třem otázkám uvedeným v dotazníku. Hypotéza první si dává za odpověď, že více než 70% dotázaných zná projekt Evropské hlavní město kultury. Druhá hypotéza uvádí, že více než 75% dotázaných si myslí, že Ostrava je kulturní město. A hypotéza třetí stanovuje, že více než 80% dotázaných si myslí, že kulturní projekty podobné Evropskému hlavnímu městu kultury mohou přispět k rozvoji kultury v takto vybraných městech.

4.4.4 Výsledky průzkumu dle odpovědí v jednotlivých otázkách

Dotazníkové šetření bylo ukončeno 10. března 2011 po třech týdnech aktivního šíření formulářů a zpětného sběru dat. Výzkumu se, jak již bylo uvedeno výše, zúčastnilo 199 osob, které vyplnily a odevzdaly formulář elektronicky, či v papírové podobě. Výsledné hodnoty

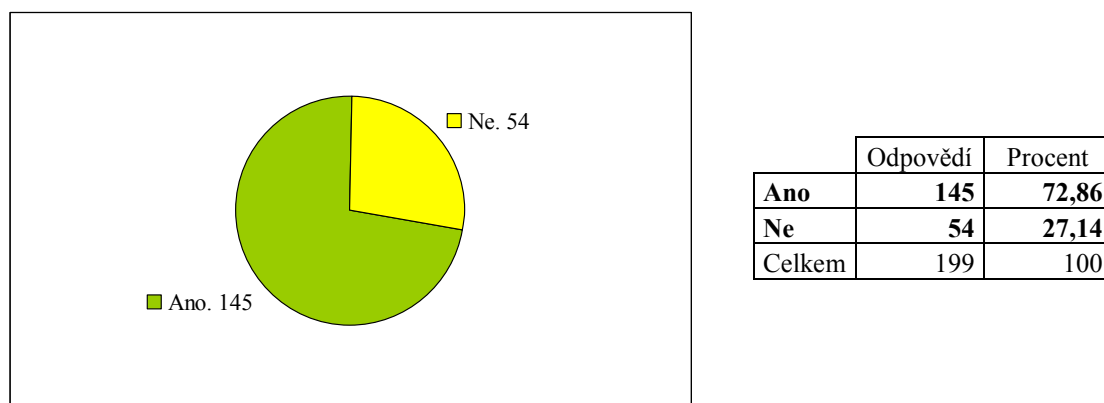
a data z vyhodnocených dotazníků přinesly zajímavé skutečnosti, které mnohdy vyvrátily či potvrdily předem stanovené hypotézy a také přinesly často originální a inspirující odpovědi.

Otázka č. 1 Znáte projekt „Evropské hlavní město kultury“?

První otázka měla za cíl zmapovat povědomí o samotném projektu Evropské hlavní město kultury mezi respondenty na území celé ČR. Kladen byl důraz především na to, zda jej lidé znají. Touto otázkou byl segment účastníků výzkumu rozdělen do dvou skupin, na ty, kteří projekt znají a na skupinu která ho nezná. Z celkového počtu respondentů kladně odpovědělo necelých 73%, tedy 145, pro odpověď ne se vyslovila jedna třetina dotázaných, která je reprezentována 27% a tedy 54 odpověďmi (více viz. Graf č. 4.1). Tato otázka umožnila respondentům, kteří odpověděli Ano pokračovat v odpovídání na následující otázky, ti kteří odpověděli Ne, byli vyzváni dále pokračovat až otázkou číslo 11.

Touto první otázkou byla také potvrzena hypotéza, která říkala, že více než 70% dotázaných zná projekt Evropské hlavní město kultury. Povědomí o projektu je tedy mezi obyvateli ČR na velmi vysoké hodnotě což může svědčit o dobré propagaci a šíření informací přes nejrůznější média. Známost projektu mezi obyvateli Plzně a Ostravy byla téměř stoprocentní. Mezi respondenty napříč republikou již taková znalost nepanovala. Vyplývá to z faktu, že lidé žijící v městě, jež aspiruje na titul, mají k tomuto blíže a také ve svých městech se častěji mohou setkat s propagačními materiály oproti lidem, kteří se s daným jevem nemusí setkat nikdy. Celkově je ovšem povědomí úctyhodné a může svědčit o dobrých informačních kanálech použitých pořadateli a také o jistém věhlasu daného projektu na evropské úrovni.

Graf 4.1 Známost projektu Evropské hlavní město kultury

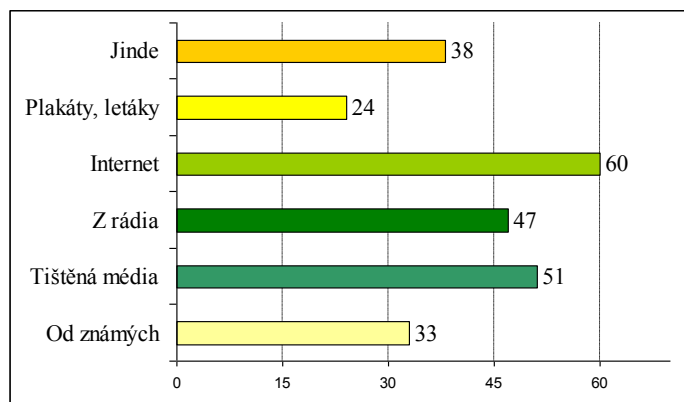
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 2 Odkud jste se o projektu „Evropské hlavní město kultury“ dozvěděli?

V této otázce mohli dotázaní vybrat více než jedno zaškrtnávací políčko, takže procento celkových odpovědí vzrůstá na více než 100 % a i celková suma odpovědí je tedy vyšší než 145, proto tyto informace nejsou zahrnuty v tabulce, která je přiložena ke Grafu č. 4.2.

Internet, noviny a rozhlasová média představují v dnešní době největší zdroje informací a lidé je hojně využívají v každodenním životě, toto dokládají i odpovědi z tohoto dotazníku. Dle výsledků z průzkumu bylo zjištěno, že lidé nejvíce informací a povědomí nabyli na internetu, konkrétně se takto o projektu dozvědělo 60 lidí. Následovaly informace pocházející z tištěných médií, tedy novin a časopisů (51). 47 respondentů se s projektem seznámilo také prostřednictvím rozhlasového vysílání v rádiu. Díky informacím od známého se povědomí o projektu dostalo mezi 33 osob. V letácích a na plakátech si o Evropském hlavním městě kultury přečetlo informace pouze 24 osob. Jinou možnost, blíže nespecifikovanou, uvedlo 38 lidí. Pokud má být tedy určeno doporučení pro podobné projekty a také obecně pro jiné aktivity, vždy je vhodné k propagaci využívat internetu a webových stran.

Graf 4.2 Zdroje informací

	Odpovědí
Od známých	33
Tištěná média	51
Z rádia	47
Internet	60
Plakáty, letáky	24
Jinde	38

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 3 Roku 2015 se do tohoto projektu zapojí i Česká republika. Výběr vítězného města probíhal již mezi roky 2009 a 2010. Znáte města, která na tento titul v těchto letech kandidovala?

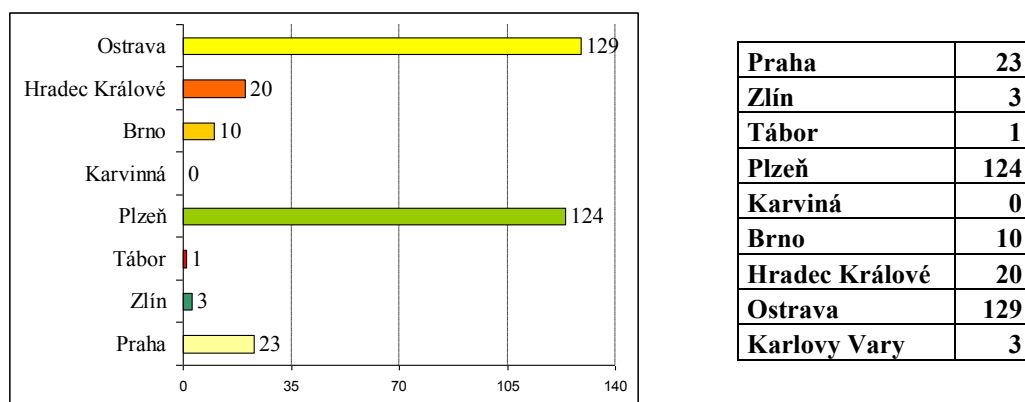
Tato otázka opět poskytla respondentům možnost vybrat jednu a více možností, proto je výsledná suma odpovědí vyšší než 145. Tato otázka, jako první, v předkládaném dotazníku měla spíše vědomostní charakter. Jejím cílem bylo zjistit, zda lidé znají všechna tři města (pro

upřesnění správné odpovědi - Hradec Králové, Ostrava a Plzeň), která na titul Evropské hlavní město kultury roku 2015 kandidovala.

O Ostravě, se 129 hlasy, a Plzni, s hlasy 124, nebylo pochyb, a bylo tím prokázáno, že tato dvě města vešla do povědomí občanů jako soupeřící metropole, které na tento titul kandidovaly a dostaly se do finále. O těchto městech nepochybovalo ve svých odpovědích téměř 90% respondentů. Blíže uvádí přesné počty odpovědí Graf č. 4.3.

Správnou trojici kandidátských měst zaznačilo v dotazníku pouze 20 osob ze 145, což je necelých 14%. Těmito údaji bylo prokázáno, že o Hradci Králové se ve spojitosti s touto soutěží mnoho nemluvilo a od jeho vyřazení roku 2009 již uběhla značná doba. 23 odpovědí bylo přisouzeno například Praze, nebo 10 také Brnu, a ač se Praha stala hlavním městem kultury roku 2000, na titul udělovaný pro rok 2015, jako jiná města ČR již nekandidovala.

Graf 4.3 Kandidátská města na titul Evropské hlavní město kultury

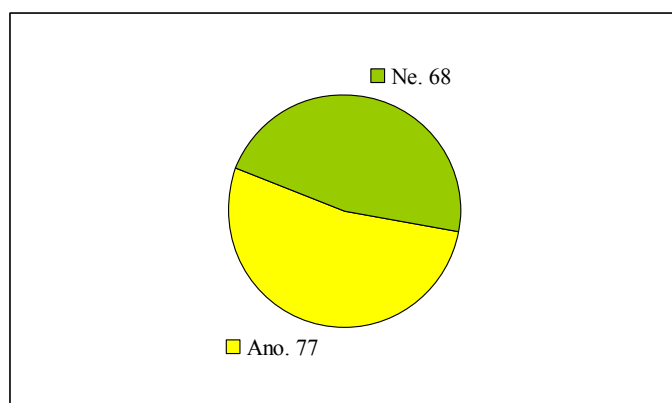

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 4 Evropským hlavním městem kultury pro rok 2015 se stala Plzeň. Navštívili jste někdy toto město?

Otázka číslo 4. byla pouze doplňková. Jejím smyslem bylo zjistit, zda účastníci výzkumu již někdy v minulosti město Plzeň navštívili, nebo tam popřípadě žijí. Přes polovinu z nich, jak uvádí Graf č. 4.4, tedy 53%, konkrétně 77 respondentů uvedlo, že Plzeň již navštívilo, to se posléze projevilo v následující otázce, jež měla za cíl prozkoumat znalost města Plzně.

Graf 4.4 Návštěvnost města Plzně

	Odpovědi	Procent
Ano	77	53,10
Ne	68	46,90
Celkem	145	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 5 Co se Vám vybaví, když se řekne Plzeň?

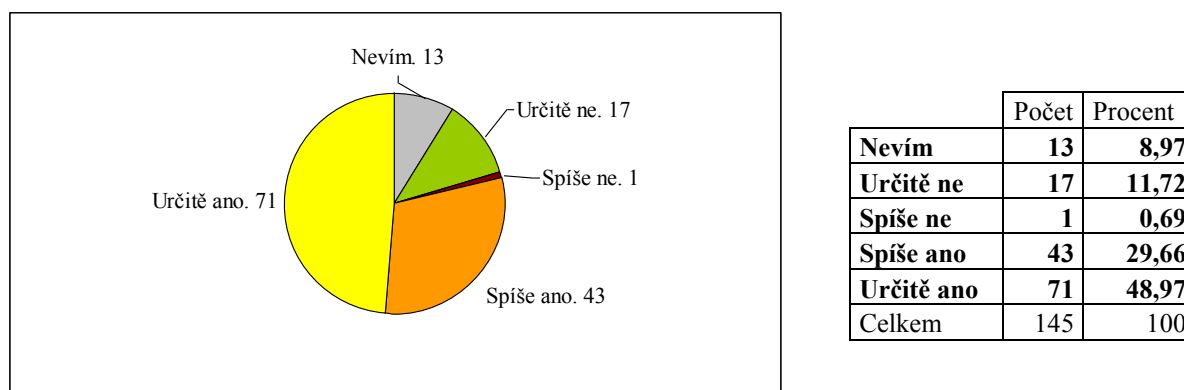
Ať již respondenti na předchozí otázku odpověděli ano či ne, nic to nezměnilo na faktu, že v otázce následující odpovídali ve většině případů tou samou odpovědí. Při odpovědi na otázku, co se vám vybaví, když se řekne Plzeň, odpovědělo téměř 100% z nich, že pivo. Popřípadě se dále nejčastěji vyskytovala synonyma k tomuto výrazu, která jej více upřesnila, jako například Plzeňské pivo, Plzeňský prazdroj či pivovar, nebo také Pilsner Urquell. Další odpovědi v této otázce již tak jednomyslné nebyly. Mnohokrát v dotaznících zazněla také událost spojená s právnickou fakultou Plzeňské univerzity. Části dotázaných se vybavila tzv. Porta, což je český soutěžní hudební festival s podtitulem „*Celostátní festival country a western music a trampských sborů*“, který Plzeň mnohokrát vyhrála. Zajímavými příspěvky této otázky byly odpovědi, které uváděly výhru v soutěži o Evropské hlavní město kultury. Obyvatelům Plzně se vybavil především jejich domov.

Vzpomínku na Škodovy závody a výrobu automobilů střídaly odpovědi jako hokej, fotbal, soutok pěti řek (který má Plzeň také ve svém logu u příležitosti kandidatury na Evropské hlavní město kultury), dále náměstí s mnoha zlatými kašnami, největší podzemní systém chodeb v ČR, zoo, synagoga, nebo také osvobození města americkou armádou za druhé světové války. Jeden obyvatel Plzně také uvedl, že si vybaví město, „*které za posledních dvanáct let neuvěřitelně prokouklo a již není šedivým průmyslovým městem.*“ Kuriózními odpověďmi byl „*zvláštní slang*“ či film Discopříběh, který se zde natáčel.

Otázka č. 6 Ostrava se umístila na druhém místě, myslíte si, že je Ostrava kulturní město?

V průzkumu jedna z velice zajímavých otázek se týkala Ostravy jako kulturního města. Na položenou otázku zda Ostrava je či není kulturním městem, odpovědělo přes 78% dotázaných. Určitě ano odpovědělo 71 ze 145 osob a spíše ano potom dalších 43. Odpověď ne obdržela hlasů 18, z toho důrazně ne řeklo kulturní Ostravě 17 z nich a jeden hlas připadl odpovědi spíše ne. Své rozhodnutí přiklonit se k jedné ze stran nedokázalo uvést 13 lidí. Bližší údaje k této otázce jsou uvedeny v Grafu č. 4.5 pod tímto odstavcem.

Graf 4.5 Je Ostrava kulturní město?

Zdroj: Vlastní zpracování

Klíčová hypotéza tohoto dotazníkového průzkumu, tedy, že více než 75% dotázaných si myslí, že Ostrava je kulturní město, byla potvrzena. Jak bylo uvedeno výše, myslí si to přes 78% dotázaných. Pro Ostravu, která ještě donedávna nesla přídomek typu „*černá*“ nebo „*industriální hornické město*“ je to veliký úspěch, kterým se potvrdilo, že Ostrava již překonala svou historii a nedávnou minulost a dokázala ji využít a stát se jinou novou kvalitou města. V této otázce se do jisté míry mohl projevit blízký vztah respondentů k Ostravě, neboť většina pochází z Moravskoslezského kraje a tímto do jisté míry odpovědi zkresluje. Platí to ovšem jen částečně, odpověď ano zadrželi také vzdálenější krajané a mnoho obyvatel ostravského regionu se vyjádřilo negativně.

Otázka č. 7 Co se Vám vybaví, když se řekne Ostrava?

Otázkou s pořadovým číslem 7 byla položena žádost na asociace, které se nyní na druhou stranu respondentům vybaví, když se řekne město Ostrava. Zde, ve většině případů, opět docházelo ke stejným odpovědím větší skupiny dotázaných, ovšem takto vyřčených společných asociací bylo více než u města Plzně.

Po většinou se v dotazníku objevovaly odpovědi typu smog, uhelné doly a uhlí, těžký průmysl či Vítkovice. Ze známých osobností to byli především zpěváci Jaromír Nohavica a Věra Špinarová a také hudební skupina Kryštof. Mnoha lidem je pojem Ostrava spojen se Stodolní ulicí, Divadly Antonína Dvořáka a Jiřího Myrona, nebo také s vyhlídkovou věží nové radnice. Velice známým se jeví i festival Colours of Ostrava nebo Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO). Nezapomínalo se ani na fotbalový klub Baník Ostrava či „kratky zobak“.

Jeden z dotázaných odpověděl, že když se řekne Ostrava, „*vybaví se mu příjemné místo, plné příjemných, dobrých a laskavých lidí s velkým smyslem pro humor. Domov a mládí.*“

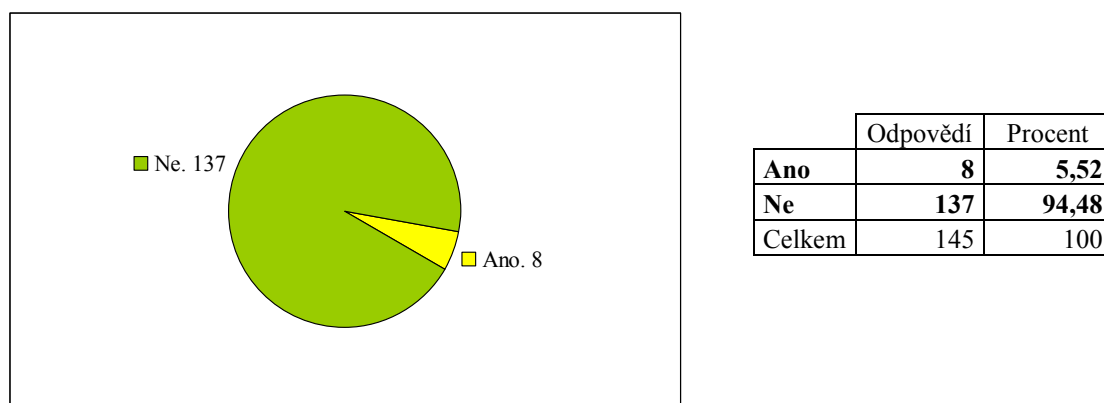
Otázka č. 8 Zúčastnili jste se nějaké akce pořádané v Ostravě právě u příležitosti kandidatury na titul „Evropské hlavní město kultury?“

Necelých 95% ze všech respondentů, kteří znají projekt Evropské hlavní město kultury, se nezúčastnilo žádné kulturní či jiné akce pořádané u příležitosti kandidatury Ostravy. Tato skutečnost může být daná tím, že celých 168 lidí účastnících se tohoto dotazníku uvedlo za své bydliště jiné místo než Ostravu (blíže viz. Otázka č. 14). Tato skutečnost ovšem není tak jednoznačná, neboť odpověď ano nezatrhl jen obyvatelé Ostravy. Mnohdy také nemuselo panovat povědomí o tom, že dané akce se konala právě u této příležitosti, nebo si to lidé jen nedokázali spojit. Svou roli v této otázce opět sehrálo bydliště respondentů.

V dotazníku padlo pouhých 8 kladných odpovědí na tuto otázku (viz. Graf č. 4.6) a takto odpovídající respondenti měli možnost svou odpověď konkretizovat o akci, které se tedy dle jejich slov zúčastnili. Z odpovědí se dá vyčíst, že těchto osm lidí se například zúčastnilo „*Koncertu na podporu Ostravy, Colours of Ostrava, festivalu Kamera oko, Labyrintu světla či Jednoho světa. Dále také koncertů a divadel pořádaných na Masarykově náměstí v Ostravě, veřejné prezentace projektu pořádané ve Staré aréně nebo také samotného vyhlášení vítěze na stejnojmenném náměstí*“.

Celkový počet Ostravanů, kteří se nějaké akce zúčastnili, byl zajisté mnohem větší. Bohužel se nepodařila nalézt dostatečně vypovídající statistika, která by mohla přinést nové a jistě velmi zajímavé skutečnosti.

Graf 4.6 Účast na akcích pořádaných v rámci kandidatury Ostravy

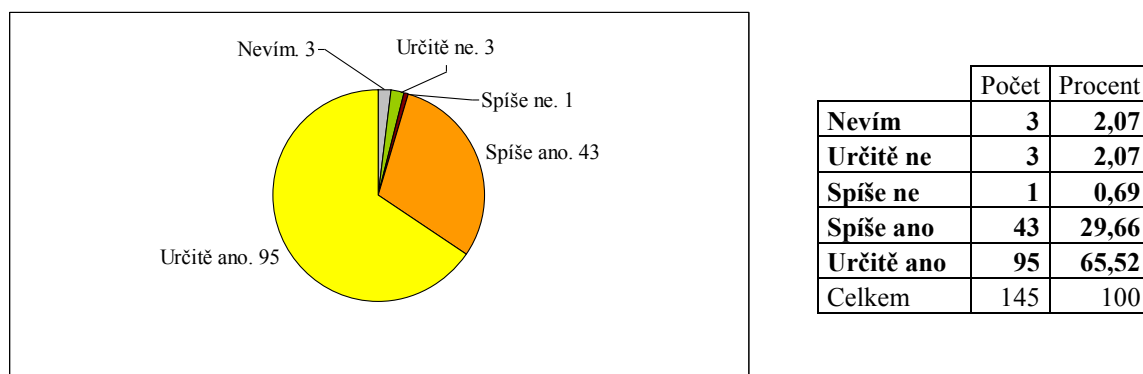
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 9 Myslíte si, že podobné projekty, jako je „Evropské hlavní město kultury“ mohou přispět k rozvoji kultury v takto vybraných městech?

Dle názoru většiny lidí, vyplývá z dotazníku, že podobné projekty, jako je samotný projekt Evropské hlavní město kultury, mohou přispět k rozvoji kultury, takto svůj názor prezentovalo 138 osob. Pro ne hlasovali 4 a pro odpověď nevím 3 zbylí. Podrobněji viz. Graf č. 4.7, v němž jsou uvedeny i procentuální hodnoty a blíže konkretizované údaje.

Odpověď na hypotézu, že více než 80% dotázaných si myslí, že kulturní projekty podobné Evropskému hlavnímu městu kultury mohou přispět k rozvoji kultury v takto vybraných městech, přinesly sečtené hlasy v otázce číslo 9. Jednoznačný procentuální podíl 95% kladných hlasů ze 145 potvrdilo tuto domněnku a přineslo jasnou odpověď, že dle názorů dotázaných takovéto a jiné podobné projekty přispívají k rozvoji kultury a je třeba je i nadále podporovat a dále rozvíjet.

Graf 4.7 Přínos podobných projektů pro kulturu

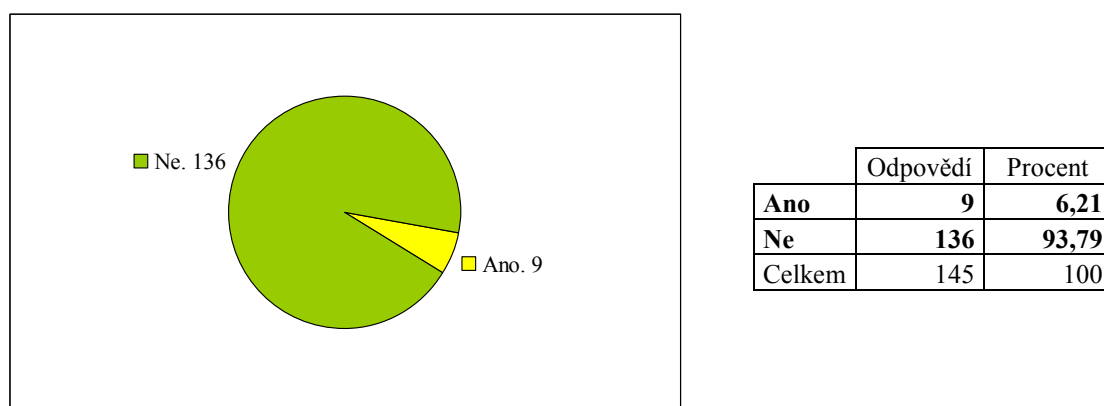

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 10 Znáte nějaké jiné akce nebo projekty jako je „Evropské hlavní město kultury“ pořádané nebo podporované Evropskou unií zaměřené na rozvoj a podporu kultury?

Většina, 136 respondentů uvedla, že nezná jiné nebo podobné projekty či akce pořádané EU na podporu kultury (viz. Graf č. 4.8). Pouhých 9 osob uvedlo, že nějaký zná. Mezi odpověďmi se neobjevily povětšinou konkrétní projekty, ale spíše programy, jako například „Projekty podporované programem Culture, program Youth for Europe nebo Evropa pro občany a kulturní spolupráce euroregionů“. Konkrétnější byly odpovědi typu „kampaň *We are more*, *Soutěž o vesnici roku*, *Muzejní noci* nebo *Dny evropského dědictví*“.

Graf 4.8 Povědomí o jiných kulturních projektech EU

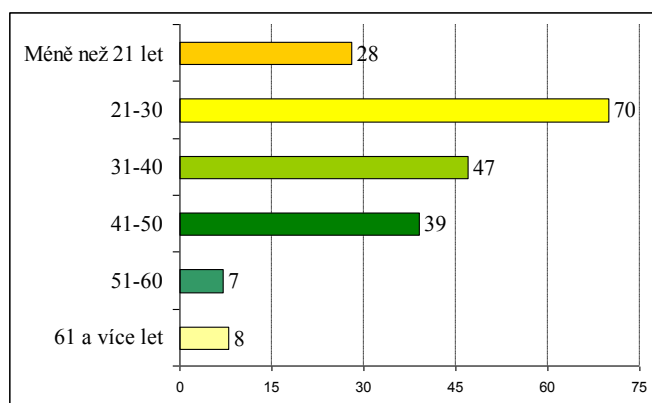
Zdroj: Vlastní zpracování

Zde by bylo vhodné pokusit se, aby EU kladla větší důraz na propagaci a více prezentovala své projekty na podporu kultury mezi všemi obyvateli všech zemích.

Otázka č. 11 Kolik je vám let?

Věková struktura dotázaných byla v konečném součtu relativně široká a zastoupeny tak byly všechny věkové skupiny, rozdíly byly pouze v poměru rozdělení mezi jednotlivé kategorie. Každá věková skupina byla zastoupena jiným procentuálním vyjádřením. Největší kategorii tvořili obyvatelé ČR, kteří uvedli, že jim je od 21 do 30 let, takto jich odpovídalo 70, tedy 35%. Následovaly kategorie 31-40 let, k této se přihlásilo 47 (24%) dotázaných, dále kategorie 41-50 let a v ní 39 (20%) dotázaných. Méně zastoupenými věkovými skupinami byli lidé mladší než 21 let (28, tedy 14%) a lidé ve věku 51-60 (8 osob) a starší 61 let (8 osob z celkového počtu). Podrobněji viz. Graf č. 4.9.

Graf 4.9 Věkové rozložení dotázaných

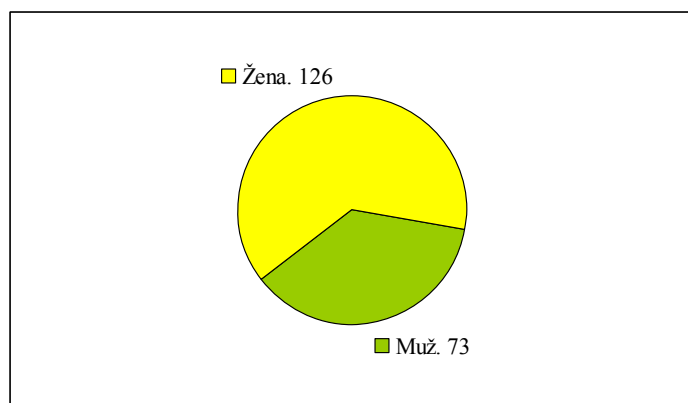
	Počet	Procent
61 a více let	8	4,02
51-60	7	3,52
41-50	39	19,60
31-40	47	23,62
21-30	70	35,18
Méně než 21 let	28	14,07
Celkem	199	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 12 Jste?

Jak ukazuje Graf č. 4.10, ve větší míře se výzkumu zúčastnily především ženy, v počtu 126. Mužů odevzdalo dotazník 73, tedy asi necelých 37%.

Graf 4.10 Pohlaví respondentů

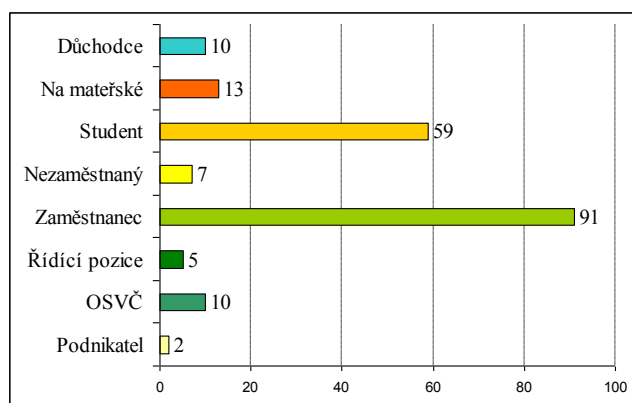
	Odpovědí	Procent
Muž	73	36,68
Žena	126	63,32
Celkem	199	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 13 Jste zaměstnán(a) jako?

Tato otázka je pouze informativní, slouží pro segmentaci respondentů, a proto zůstane bez podrobnějšího komentáře. Průzkum byl proveden především na skupině studujícího a pracujícího obyvatelstva v zaměstnaneckém vztahu. Veškeré informace lze vyčíst z Grafu č. 4.11.

Graf 4.11 Povolání respondentů

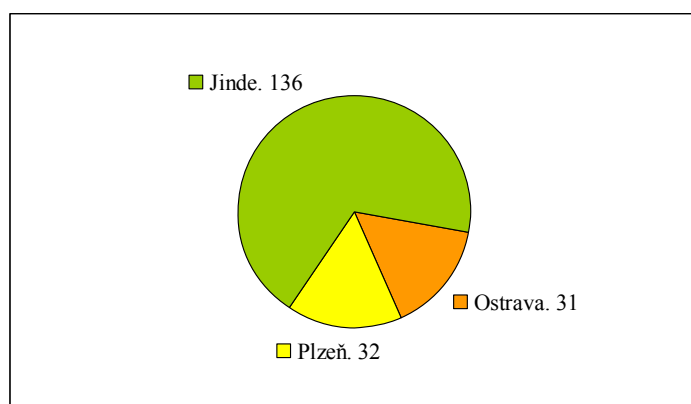
	Počet	Procent
Podnikatel	2	1,01
OSVČ	10	5,03
Řídící pozice	5	2,51
Zaměstnanec	91	45,73
Nezaměstnaný	7	3,52
Student	59	29,65
Na mateřské	13	6,53
Důchodce	10	5,03
Jinak	2	1,01
Celkem	199	100

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 14 Máte bydliště v?

Za úspěch tohoto dotazníkového šetření může být považována skutečnost, že se jej zúčastnil poměrně velký počet respondentů, kteří tímto přinesli poměrně velkou vypovídací schopnost tomuto výzkumu. Vedle toho se dále podařilo pořídit odpovědi jak od obyvatel Ostravy, tak také od obyvatel Plzně a to ve více méně stejném poměru 31 ku 32 (obě skupiny představují 16ti procentní skupinu z celkového počtu 199. Zbylých 136 obyvatel pochází především z Moravskoslezského kraje, konkrétně z města Kopřivnice a jeho příměstských částí. Podrobně tyto skutečnosti dotváří Graf č. 4.12. Odpovědi ovšem přicházely také z jiných měst z celého území ČR, především díky dotazníkům publikovaným online na internetu, například z Prahy, Olomouce, Brna, Příbora, Kostelce nad Labem, Františkových Lázní, Přeštic, Kolína či Hukvald a Kateřiníc.

Graf 4.12 Bydliště

	Odpovědi	Procent
Ostrava	31	15,58
Plzeň	32	16,08
Jinde	136	68,34
Celkem	199	100

Zdroj: Vlastní zpracování

4.5 Analýza a doporučení k výsledku soutěže „Evropské hlavní město kultury“ v ČR

Projekt Evropské hlavní město kultury se v ČR setkal s velkým ohlasem mezi odbornou i laickou veřejností. Ve městech účastnících se kandidatury pak byl tento zájem mnohem znatelnější. Ostrava i Plzeň přišly do soutěže s velmi kreativními projekty, přičemž Plzeňský byl ve finále vyhodnocen jako kvalitnější a lépe proveditelný. V následujících letech se očekává, že Plzeň dostojí svých závazků a povinností vyplývajících z vítězství. Do roku 2015 by měly být spuštěny všechny kulturní projekty a postaveny veškeré stavby, tak jak bylo naplánováno v přihlášce. Ostrava od svého projektu neopouští, jeho značná část by se měla realizovat, a tímto přispět k ozdravení kultury ve městě.

V rámci plzeňských příprav na rok 2015 by měl být velký důraz kladen na propagaci, která by mohla pomoci přilákat jak tuzemské tak především zahraniční návštěvníky. Pokud by se toto povedlo, dala by se kandidatura Plzně hodnotit za velmi úspěšnou. Tak jako se předpokládá spolupráce Plzně s belgickým městem Mons, měla by se obdobná spolupráce uskutečnit i mezi Plzní a Ostravou, přeci jen jsou si obě města kulturně i zeměpisně blízka. Spolupráce obou českých měst by mohla probíhat formou kulturní výměny, kdy by se jedno město mohlo přestavit v tom druhém a naopak, a to za přispění účasti kulturních těles typických pro danou lokalitu. Takováto činnost se osvědčila například mezi partnerskými městy z regionů soudržnosti nebo také při spolupráci některých měst s městy z jiných zemí.

Zisk titulu Evropské hlavní město kultury 2015 si žádá mnoho úsilí, které musí města vynaložit k tomu, aby se jej mohla zhostit s grácií a dostatečným respektem. Plzeň by se měla poučit z chyb, kterých se dopustila Praha, jejíž rok hlavního města kultury byl spíše jen formálním krokem ke zviditelnění města, který nepřinesl větší odezvu ani speciální kulturní projekty a nezanechal notné povědomí mezi obyvateli ČR natož mezi zahraničními turisty.

Klíčovými kritérii pro posuzování kulturního programu byl evropský rozměr. Při rozhodování nehrálo roli jen to, co představuje udělení titulu pro to které město, ale také to, jaký přínos bude mít ono město pro Evropu. Plzeň nabídla větší otevřenost, a je jen na ní jak si povede v následujících letech. Témata, která hodlá město Plzeň sdílet s Evropou, přibližuje ústřední motto, které zní „*Pilsen, Open Up!*“ – „*Otevřete si Plzeň!*“.

5. Závěr

Jak vyplývá z úvodních slov, kultura je velmi širokým a obecným pojmem, a i přes pokusy o její vymezení existují i nadále nesčetné oblasti, které by se daly k tomuto pojmu přiřadit. Oproti tomu projekt Evropské hlavní město kultury má své hranice jasně stanoveny a dosti konkrétně je takto i prezentován. Ve své podstatě se jedná o jednu z částí kultury, o impuls, který se pokouší přinést kultuře nový podnět pro její další rozvoj.

Hlavním cílem bylo přiblížení a detailnější popis projektu Evropské hlavní město kultury. Práce se danou problematikou zabývala od obecných základů o kultuře, přes analýzu projektu Evropského hlavního města kultury, až ke konkrétnímu příkladu o průběhu této soutěže, která se konala v ČR, díky čemuž mohlo být tohoto cíle, a to i přes zjevnou skutečnost obsáhlosti daného tématu, dosaženo.

Jak vyplývá ze zjištění uvedených v této práci, o Evropském hlavním městě kultury se hovoří jako o jednom z nejúspěšnějších projektů, což může vyplývat z jisté svobody kultury. Není totiž, až tak těsně svázaná s politickou vůlí, a to i přes existenci tenké vazby na finanční prostředky, o kterých je v konečném důsledku rozhodováno politickou reprezentací. Je třeba ale zdůraznit, že prostředky z veřejných rozpočtů jsou pro projekty v mnoha případech klíčové.

Před samotným zpracováním tohoto tématu byly položeny některé hypotézy. K potvrzení první přispělo souhrnné zpracování dané problematiky. „*Evropské hlavní město kultury je opravdu novou kvalitou jednotné Evropy.*“ Svou roli v této souvislosti sehrává prestiž této soutěže. V členských státech je výběru takovýchto měst věnována velká pozornost, která je doprovázená upřímným zájmem obyvatel. A i přes skutečnost bezmála pětadvacetileté tradice je projekt Evropské hlavní město kultury možno považovat za projekt s notnou dávkou exkluzivity, jenž může být brán za příklad pro jiná mezinárodní uskupení a státy. Na základě faktů uvedených v této práci je dle autora doporučeno v udělování titulu Evropské hlavní město kultury i nadále pokračovat, a to i po skončení platnosti Rozhodnutí č. 1622/2006/ES, neboť Evropským hlavním městem kultury se vybrané město daného státu může stát jen jednou za čtrnáct let.

Další hypotéza, která říká, že „*Již samotná kandidatura na titul Evropské hlavní město kultury přináší městům nové impulsy pro rozvoj kulturního života,*“ se týkala samotné účasti v soutěži. Odpovědí na ní je, že města opravdu mohou již jen díky této participaci v soutěži, vypracováním kvalitního projektu a přítomností občanské a politické vůle, kompletně transformovat a nastartovat kulturní dění v dané lokalitě, jak je ostatně dokazováno například město Ostrava se svým projektem Ostrava 2015, který by měl být v následujících letech částečně realizovat, a to i přes nezískání titulu Evropské hlavní město kultury na rok 2015.

Praktická část práce byla věnována zpracování dotazníkového šetření, které mělo za cíl zjistit povědomí o projektu Evropské hlavní město kultury mezi občany ČR. Díky získaným výsledkům se podařilo potvrdit i zbylé tři hypotézy. Ano připadlo jednak hypotézám říkajícím, že „*Více než 70% dotázaných zná projekt Evropské hlavní město kultury*“ a „*Více než 75% dotázaných si myslí, že Ostrava je kulturní město,*“ a také poslední hypotéze stanovující, že: „*Více než 80% dotázaných si myslí, že kulturní projekty podobné Evropskému hlavnímu městu kultury mohou přispět k rozvoji kultury.*“

Kultura představuje ústřední bod evropského projektu a základní pilíř, na kterém spočívá EU „*jednotná v rozmanitosti*“. Úcta ke kulturní rozmanitosti a zároveň schopnost vyznávat společné hodnoty zajišťují mír, prosperitu a solidaritu. V dnešním globalizovaném světě může kultura jedinečným způsobem přispět k evropské strategii pro inteligentní a udržitelný růst na podporu začleňování, stability, vzájemného porozumění a spolupráce na celém světě.

Seznam použité literatury

a) tištěné publikace a média

BRANDMÜLLER, Teodóra, et al. *Eurostat regional yearbook 2009 : European cities*. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2009. ISBN 978-92-79-11696-4.

CARTER, Harold. *The Study of Urban Geography*. 4th ed. London : Trade paperback, 1995. 448 s. ISBN 07-131-658-98.

Česká republika. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009.

Evropské právo: základní dokumenty: podle stavu k 1. 10. 2007: ÚZ-Úplné Znění č. 625. Ostrava : Sagit, 2007. 240 s. ISBN 978-80-7208-640-5.

JAKŠ, Jaroslav. *Quo vadis Evropská unie*. Praha : ETC Publishing, 1998. 236 s. ISBN 80-86006-57-3.

JANSSEN, Bernd , et al. *Evropská unie od A do Z : Příručka evropské integrace*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. 399 s. ISBN 80-7184-413-6.

KLIČKA, Jan , et al. Národní souboj vyhrála Plzeň. O jediný hlas. *Deník*. 2010, č. 210, s. 13.

KOZEL, Roman, et al. *Moderní marketingový výzkum*. Vyd. 1. Praha : Grada Publishing, a. s., 2006. 280 s. ISBN 80-247-0966-X.

KRUMPHOLZOVÁ, Tereza. Lidé nechtěli uvěřit. *Novojičínský deník*. 2010, č. 210, s. 5.

Lisabonská smlouva: konsolidovaný text Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy. Praha : Úřad vlády ČR, Odbor informování o evropských záležitostech, 2008. 508 s. ISBN 978-80-87041-38-3.

LOCHMANOVÁ, Jana. Plzeň - hlavní město piva a brzy také kultury. *Evropské noviny*. 2010, roč. 7, č. 09/2010, s. 16.

MYNARČÍK, Jakub. *Podpora kultury v EU - Evropa pro občany*. Ostrava, 2009. 64 s. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská - technická univerzita Ostrava.

Nekandidujeme, ale pokračujeme. *Ostravská radnice*. 2010, č. 10/2010, s. 12.

Ostrava černá louka : Kandidát na titul Evropské hlavní město kultury 2015. Ostrava : PressTerminal, 2009. 322 s.

PALMER, Robert. *European Cities and Capitals of Culture – Part I*. Brussels : Palmer/Rea Associates, 2004. 260 s.

PALMER, Robert. *European Cities and Capitals of Culture – Part II*. Brussels : Palmer/Rea Associates, 2004. 339 s.

PANCZAKOVÁ, Zuzana. *Kulturní politika Evropské unie - Evropeizace české kulturní politiky*. Brno, 2009. 71 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

PÍTROVÁ, Lenka, et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva...: Perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Praha : Úřad vlády ČR, Odbor informování o evropských záležitostech, 2008. 156 s. ISBN 978-80-87041-48-2.

PLEVA, Martin. Místo radosti studená sprcha. *Novojičínský deník*. 2010, č. 210, s. 5.

RADOVÁ, Markéta. Čestmír Kopecký: Ostrava je svá. *Mladá fronta DNES*. 18. 4. 2009, s. B3.

SCHRÖTTER, Hans Jörg. *Aktuální slovník Evropské unie: politika, hospodářství, dějiny a kultura*. Praha : Brána, 2003. 215 s. ISBN 80-7243-167-6.

SVOZILOVÁ, Alena. *Projektový management*. Vyd. 2. Praha : Grada Publishing, a. s., 2011. 392 s. ISBN 978-80-247-3611-2.

ŠUTA, Miroslav. *Problémy expanze měst a dopravy v EU*. Blog.Respekt.cz [online]. 2007, [cit. 2010-11-07]. Dostupný z WWW: <<http://suta.blog.respekt.cz/c/5489/>>.

WEIDENFELD, Werner; WESSELS, Wolfgang. *Evropská unie od A do Z: příručka evropské integrace*. Praha : Karolinum, 1997. 398 s. ISBN 80-7184-413-6.

ZONKOVÁ, Zdeňka. *Projektové řízení*. Vyd. 1. Ostrava : VŠB - TUO, 1997. 128 s. ISBN 80-7078-423-7.

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha : Libri, 1999. 559 s. ISBN 80-85983-75-3.

b) internetové zdroje

Britannica Online Encyclopedia [online]. 2010 [cit. 2010-11-07]. Sir Edward Burnett Tylor (British anthropologist). Dostupné z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/611503/Sir-Edward-Burnett-Tylor>>.

EUR-Lex [online]. 1985 [cit. 2010-04-29]. Resolution of the Ministers responsible for Cultural Affairs - 'European City of Culture'. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41985X0622:EN:HTML>>.

EUR-Lex [online]. 1999 [cit. 2010-04-29]. Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1419/1999/ES ze dne 25. května 1999 o zavedení akce Společenství na podporu projektu Evropské hlavní město kultury pro roky 2005 až 2019. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:16:01:31999D1419:CS:PDF>>.

EUR-Lex [online]. 2005 [cit. 2010-12-01]. Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 649/2005/ES ze dne 13. dubna 2005, kterým se mění rozhodnutí č. 1419/1999/ES o zavedení akce Společenství na podporu projektu Evropské hlavní město kultury pro roky 2005 až 2019. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:117:0020:0021:CS:PDF>>.

EUR-Lex [online]. 2006 [cit. 2010-12-01]. ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č. 1622/2006/ES. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:304:0001:0006:CS:PDF>>.

European Capitals of Culture: the road to success : From 1985 to 2010 [online]. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009 [cit. 2010-04-28]. Dostupné z WWW: <http://www.plzen2015.net/wp-content/uploads/2009/10/ecoc_25years.pdf>. ISBN 978-92-79-14173-7.

European Commission [online]. 2010 [cit. 2010-03-27]. Culture. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc413_en.htm>.

European Commission. *Eurostat regional yearbook 2009*. Vyd. 1. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2009. 159 s. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-HA-09-001/EN/KS-HA-09-001-EN.PDF>. ISBN 978-92-79-11696-4.

Evropská komise : Evropská unie v České republice [online]. 2010 [cit. 2010-04-30]. EU slaví 25. výročí Evropských hlavních měst kultury. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/10_334_cs.htm>.

Kulturní politika [online]. Praha : Ministerstvo kultury , 2001 [cit. 2010-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1286>>.

La Capital Americana de la Cultura [online]. 2010 [cit. 2010-05-02]. Bienvenidos. Dostupné z WWW: <<http://www.cac-acc.org/present.php?lang=sp>>.

Melina Mercouri zakladatelka projektu [online]. 2010 [cit. 2010-05-02]. Ostrava 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ostrava2015.cz/web/structure/melina-mercouri-zakladatelka-projektu-32.html>>.

Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2010-04-23]. Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/assets/evropska-unie/dokumenty_rady/st09496.cs07.pdf>.

Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2010-11-07]. Ekonomika kultury v Evropě, studie vypracovaná pro Evropskou komisi. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1960>>.

Ministerstvo kultury [online]. 2007 [cit. 2010-04-10]. Podkladová studie ke kulturní politice. Dostupné z WWW: mkcr.cz.

Ministerstvo kultury [online]. Praha : 2009 [cit. 2011-02-28]. Zpráva z 1. kola soutěže o titul „Evropské hlavní město kultury 2015“ v České republice. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/assets/evropska-unie/evropske-hlavni-mesto-kultury/Preselection-report-CZ_2015_CS.pdf>.

Ministerstvo kultury [online]. Praha : 2010 [cit. 2011-02-28]. Zpráva z 2. kola soutěže o titul „Evropské hlavní město kultury“ pro rok 2015 v České republice. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/assets/evropska-unie/evropske-hlavni-mesto-kultury/Zprava-z-konecneho-vyberu_EHMK-2015-CZ_CS.pdf>.

Ministerstvo kultury [online]. 2010 [cit. 2010-03-27]. Evropské hlavní město kultury. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/evropska-unie/evropske-hlavni-mesto-kultury/default.htm>>.

Ostrava 2015 - Kandidát na titul hlavní město kultury [online]. 2010 [cit. 2010-03-27]. Ostrava 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ostrava2015.cz/web/structure/home-2.html>>.

Ostrava 2015 [online]. 2010 [cit. 2010-04-29]. Co je Evropské hlavní město kultury?. Dostupné z WWW: <<http://www.ostrava2015.cz/web/structure/co-je-evropske-hlavni-mesto-kultury-8.html>>.

Seznam zkratk a symbolů

zkratka	popis
ČR	Česká republika
EACEA	Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast
EHP	Evropský hospodářský prostor
ES	Evropské společenství
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Společná měna Euro
HDP	Hrubý domácí produkt
ICT	Informační a komunikační technologie
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN	Organizace spojených národů
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
VB	Velká Británie
VŠB-TUO	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на вѣдомі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. dubna 2011

.....
Bc. Jakub Mynářčík

Lubina 228, Kopřivnice, 742 21

Seznam příloh

Příloha č. 1 „Evropská hlavní města kultury 1985-2019“

Příloha č. 2 Dotazník „Evropské hlavní město kultury“

Přílohy

Příloha č. 1 „Evropská hlavní města kultury 1985-2019“

"Evropská hlavní města kultury 1985-2019"	
<i>Rok</i>	<i>Město</i>
1985	Athény (Řecko)
1986	Florencie (Itálie)
1987	Amsterdam (Nizozemí)
1988	Berlín (Německo)
1989	Paříž (Francie)
1990	Glasgow (Skotsko)
1991	Dublin (Irsko)
1992	Madrid (Španělsko)
1993	Antverpy (Belgie)
1994	Lisabon (Portugalsko)
1995	Lucemburk (Lucembursko)
1996	Kodaň (Dánsko)
1997	Soluň (Řecko)
1998	Stockholm (Švédsko)
1999	Výmar (Německo)
2000	Avignon (Francie), Bergen (Norsko), Bologna (Itálie), Brusel (Belgie), Helsinky (Finsko), Krakov (Polsko), Praha (Česká republika) , Reykjavík (Island), Santiago de Compostela (Španělsko)
2001	Porto (Portugalsko), Rotterdam (Nizozemsko)
2002	Salamanca (Španělsko), Bruggy (Belgie)
2003	Štýrský Hradec (Rakousko)
2004	Lille (Francie), Janov (Itálie)
2005	Cork (Irsko)
2006	Patras (Řecko)
2007	Lucemburk (Lucembursko), Sibiu (Rumunsko)
2008	Liverpool (Spojené království), Stavanger (Norsko)
2009	Linec (Rakousko), Vilnius (Litva)
2010	Essen (Německo), Pécs (Maďarsko), Istanbul (Turecko)
2011	Turku (Finsko) - Tallin (Estonsko)
2012	Guimarães (Portugalsko) - Maribor (Slovinsko)
2013	Marseille (Francie) - Košice (Slovensko)
2014	Umeå (Švédsko) - Riga (Lotyšsko)
2015	Mons (Belgie) – Plzeň (Česká republika)
2016	města <i>nebyla dosud vybrána</i> (Španělsko) - (Polsko)
2017	<i>města nebyla dosud vybrána</i> (Dánsko) - (Kypr)
2018	<i>města nebyla dosud vybrána</i> (Nizozemsko) - (Malta)
2019	<i>města nebyla dosud vybrána</i> (Itálie) – (Bulharsko)

Zdroj: www.ostrava2015.cz; <http://ec.europa.eu> (vlastní úprava)

Příloha č. 2 Dotazník „Evropské hlavní město kultury“

DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

jsem studentem druhého ročníku navazujícího magisterského studia oboru Eurospráva na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava a tímto si Vás dovoluji požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který má za cíl zjistit povědomí o projektu Evropské unie – „**Evropské hlavní město kultury**“.

Dotazník je zcela **anonymní** a Vaše názory budou využity pouze pro potřeby mé diplomové práce. Děkuji za pomoc a Váš čas.

Jakub Mynářčik

Pokud není uvedeno jinak, zatrhněte, prosím, vždy pouze jednu odpověď.

1. Znáte projekt „Evropské hlavní město kultury“?

1.1 ☐ ano 1.2 ☐ ne (přejděte prosím na otázku č. 11)

2. Odkud jste se o projektu „Evropské hlavní město kultury“ dozvěděli? (**lze vybrat více možností**)

2.1 ☐ od známých 2.3 ☐ z rádia 2.5 ☐ plakáty, letáky
2.2 ☐ tištěná média 2.4 ☐ internet 2.6 ☐ jinde

3. Roku 2015 se do tohoto projektu zapojí i Česká republika. Výběr vítězného města probíhal již mezi roky 2009 a 2010. Znáte města, která na tento titul v těchto letech kandidovala? (**lze vybrat více možností**)

3.1 ☐ Praha 3.4 ☐ Plzeň 3.7 ☐ Hradec Králové
3.2 ☐ Zlín 3.5 ☐ Karviná 3.8 ☐ Ostrava
3.3 ☐ Tábor 3.6 ☐ Brno 3.9 ☐ Karlovy Vary

4. Evropským hlavním městem kultury pro rok 2015 se stala Plzeň. Navštívili jste někdy toto město? (**odpověď 4.1 ano, označte, prosím, i pokud zde žijete**)

4.1 ☐ ano 4.2 ☐ ne

5. Co se Vám vybaví, když se řekne Plzeň?

5.1 ☐ uveďte, prosím.....
.....

6. Ostrava se umístila na druhém místě, myslíte si, že je Ostrava kulturní město?

6.1 ☐ určitě ano 6.3 ☐ určitě ne 6.5 ☐ nevím
6.2 ☐ spíše ano 6.4 ☐ spíše ne

7. Co se Vám vybaví, když se řekne Ostrava?

7.1 ☐ uveďte, prosím.....
.....

8. Zúčastnili jste se nějaké akce pořádané v Ostravě právě u příležitosti kandidatury na titul „Evropské hlavní město kultury“?

8.1 ☐ ano, uveďte, prosím
.....
8.2 ☐ ne

9. Myslíte si, že podobné projekty, jako je „Evropské hlavní město kultury“ mohou přispět k rozvoji kultury v takto vybraných městech?

9.1 ☐ určitě ano 9.3 ☐ určitě ne 9.5 ☐ nevím
9.2 ☐ spíše ano 9.4 ☐ spíše ne

10. Znáte nějaké jiné akce nebo projekty jako je „Evropské hlavní město kultury“ pořádané nebo podporované Evropskou unií zaměřené na rozvoj a podporu kultury?

10.1 ☐ ano, uveďte, prosím
.....
10.2 ☐ ne

11. Jste?

11.1 ☐ muž 11.2 ☐ žena

12. Kolik je vám let?

12.1 ☐ méně než 21 let 12.3 ☐ 31-40 let 12.5 ☐ 51-60 let
12.2 ☐ 21-30 let 12.4 ☐ 41-50 let 12.6 ☐ 61 a více

13. Jste zaměstnán(a) jako

13.1 ☐ podnikatel 13.4 ☐ zaměstnanec 13.7 ☐ na mateřské
13.2 ☐ OSVČ 13.5 ☐ nezaměstnaný 13.8 ☐ důchodce
13.3 ☐ řídící pozice 13.6 ☐ student 13.9 ☐ jinak

14. Máte bydliště v

14.1 ☐ Ostrava
14.2 ☐ Plzeň
14.3 ☐ Jinde, uveďte, prosím

Děkuji za spolupráci a přeji hezký den!